

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2021: ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ

Αστικοί πειραματισμοί



ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2021:
ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ

Αστικοί πειραματισμοί

Έκδοση 1η

ISBN: 978-618-85909-0-8



Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές

Μαμαγαία / Mamagea AMKE

Έδρα: Αλεξάνδρου Σβώλου 45, Τ.Κ. 54622, Θεσσαλονίκη.

Τηλ. 6947383485 | 2310 266307

ΑΦΜ 090225861

Δ.Ο.Υ. Δ' Θεσσαλονίκης

Νόμιμος εκπρόσωπος - Διαχειριστής: Περικλής Λ. Χατζηνάκος

Γραφιστική επιμέλεια: Fedora Creative Studio - Σταυρούλα Καπαρού

Επιμέλεια κειμένου: Καλλιόπη Πασιά

Συλλογικό έργο:



Με την υποστήριξη του:



*Περισσότερες πληροφορίες για το Ίδρυμα στη σελίδα 86



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Εισαγωγή	9
2.	Πράσινη Κοινότητα Θεσσαλονίκης	13
3.	δεντρί project	39
4.	Εργαστήρια Αξιολόγησης & Διαμόρφωσης του Τόπου στην Πλατεία Ναβαρίνου	55
5.	Συμπεράσματα	77
6.	Βιβλιογραφία	83
7.	Παράρτημα	85

Συγγραφική ομάδα

Περικλής Λ. Χατζηνάκος: Διαχείριση έργου | Συντονιστής Πράσινης Κοινότητας

Μαρία Τσανανά & Θένια Χριστάκου: Εμπυχωτρίες NDI

Νάγια Τσελεπή: Συντονίστρια-Εκπαιδευτρια & Σύμβουλος Σοσιακρατίας

Γιώργος Χατζηνάκος: Δρ. Αστικής & Πολιτιστικής Γεωγραφίας

Καλλιόπη Πασιά: Επιμέλεια κειμένου



Εισαγωγή

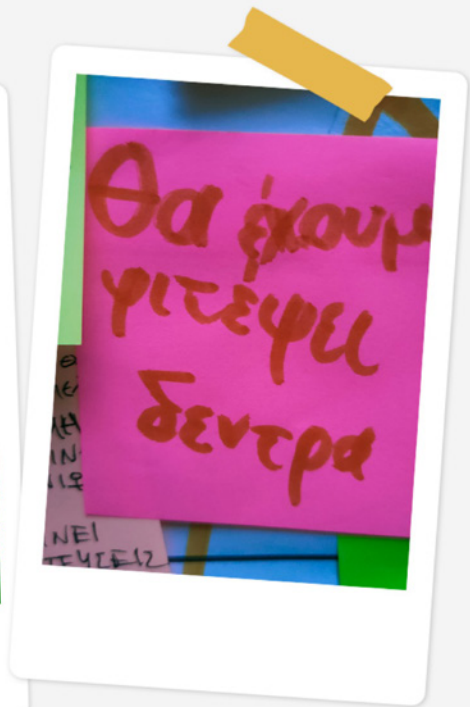
Στην περιβαλλοντική οργάνωση **Μαμαγαία** αλλάζουμε την καθημερινότητα των γειτονιών της πόλης. Οραματιζόμαστε τις πόλεις μας πράσινες και βιώσιμες, τις γειτονιές μας δραστήριες και συμμετοχικές, με κατοίκους που νοιάζονται και φροντίζουν το περιβάλλον. Με δημιουργικές ιδέες και σύγχρονα μεθοδολογικά εργαλεία, προσαρμοσμένα στις γεωγραφικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες, προάγουμε νέες μορφές συνεργασίας με σκοπό ένα περισσότερο συμμετοχικό αστικό μέλλον.

Η δημιουργία βιώσιμων πόλεων είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα σήμερα. Αναμφίβολα δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις. Ωστόσο, ένα βασικό μέρος του παζλ βρίσκεται ακριβώς στην καρδιά των αστικών περιοχών του κόσμου: στους δημόσιους χώρους. Οι δημόσιοι χώροι αποτελούν τον καθρέφτη της κοινωνικής σύστασης της πόλης, καθώς συνιστούν τον τόπο της βιωμένης εμπειρίας των ανθρώπων της. Διαμορφώνουν τις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις, την κοινωνική συνείδηση και την πολιτική ταυτότητα, τη συλλογική κουλτούρα και τον αστικό πολιτισμό. Μπορούν να αποτελέσουν τόπους ελεύθερης και δημιουργικής έκφρασης καθώς και πεδία συλλογικών διεκδικήσεων.

Ιδιαίτερα στη σύγχρονη συγκυρία όπου η παγκόσμια υγειονομική κρίση δημιουργεί νέες συνθήκες αναδιαμορφώνοντας τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους αλλά και με το περιβάλλον και ειδικότερα το αστικό τοπίο, ο ρόλος των δημόσιων χώρων καθίσταται καθοριστικός τόσο για την αντιμετώπιση της ίδιας της κρίσης όσο και για την ποιότητα ζωής εν γένει. Η συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό νέων προσεγγίσεων και της αρχιτεκτονικής της ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας των πόλεων θα είναι το κλειδί για το μέλλον.

Στο πλαίσιο του έργου που υλοποίησε η **Μαμαγαία** σε συνεργασία με το Ίδρυμα **Χάινριχ Μπελ-Γραφείο Θεσσαλονίκης “Dentri project: A Green Community for a Greener City”** μελετήθηκαν οι δυνατότητες, οι ευκαιρίες και οι περιορισμοί αναφορικά με την έννοια της συμμετοχικότητας στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Την περίοδο Μαρτίου-Σεπτεμβρίου 2021 αναπτύχθηκαν τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις/εργαλεία ενίσχυσης συμμετοχής των πολιτών στον κοινό αστικό βίο, διακρίνοντάς τα σε τρεις κλίμακες: **α. Η Πόλη, β. Η Γειτονιά, γ. Η Κοινότητα.**

Στο παρόν επιχειρείται μια συνοπτική παρουσίαση της Πράσινης Κοινότητας, των μεθοδολογιών που εφαρμόστηκαν στις τρεις παραπάνω κλίμακες, δηλαδή της *NDI - Παρεμβαίνουσας Μη Κατευθυντικότητας*, της *Σοσιακρατίας*, του *Συμμετοχικού Σχεδιασμού*, του *Placemaking & Placegame*. Επιπλέον γίνεται η καταγραφή των στόχων, των αποτελεσμάτων και του κοινωνικού αντικτύπου που είχε το μεθοδολογικό πλαίσιο στους συμμετέχοντες του εγχειρήματος αυτού.





Πράσινη Κοινότητα Θεσσαλονίκης

Γράφει ο Περικλής Λ. Χατζηνάκος

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια σε πανευρωπαϊκό επίπεδο παρατηρείται η δημιουργία νέων περιβαλλοντικών κινήματων τα οποία προτάσσουν συλλογικά αιτήματα για την ενίσχυση της βιωσιμότητας του πλανήτη, καλώντας τις κυβερνήσεις (σε όλες τις κλίμακες: τοπική, εθνική, ομοσπονδιακή, κλπ) να λάβουν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τον μετριασμό των επιπτώσεων που προκαλούνται από ανθρωπογενείς παράγοντες. Στη Θεσσαλονίκη, μια πόλη με εξαιρετικά μεγάλες ανάγκες σε πράσινο (2,7 τ.μ. πρασίνου ανά κάτοικο) και ελάχιστη κινητοποίηση των τοπικών θεσμών για το παραπάνω πλαίσιο, από το 2019 έχουν κάνει την εμφάνισή τους αντίστοιχες κινηματικές-πρωτοβουλιακές προσπάθειες, χωρίς ωστόσο να προτάσσουν διαφορετικά χαρακτηριστικά οργάνωσης ή/και υποστήριξης των μελών τους από τα υπάρχοντα παραδοσιακά κινήματα του ελλαδικού χώρου.

Το 2020 η περιβαλλοντική οργάνωση **Μαμαγαία** (τότε ακόμη ως πρωτοβουλία “*Κοινά υπό Κατοίκηση*”), επιθυμώντας να ξεκινήσει μια συζήτηση για την εναλλακτική λειτουργία των συγκεκριμένων κινήματων, δημιούργησε την **Πράσινη Κοινότητα**, προσεγγίζοντας

νέες οργανωτικές μορφές συγκριτικά με τη συνηθισμένη δομή των bottom-up κινημάτων, εισάγοντας στη λειτουργία και τη δομή της μεθοδολογικά εργαλεία που εστιάζουν στην εκπαίδευση και τη συναισθηματική ενδυνάμωση των ατόμων που την απαρτίζουν, ώστε να ενισχύεται η συλλογική συνεργασία μεταξύ των μελών της.

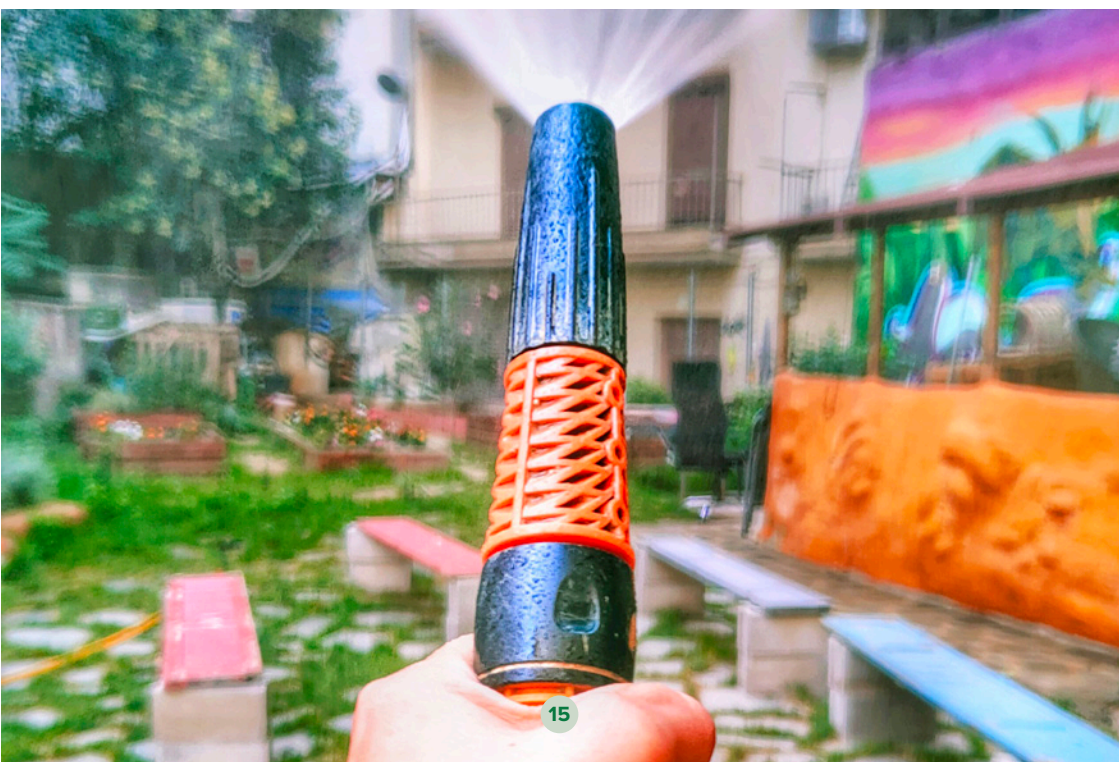
Η πρώτη μέθοδος που εφαρμόστηκε είναι η **Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα NDI (Non Directivite Intervenante)**. Πρόκειται για μία παιδαγωγική διαδικασία εμπύχωσης ομάδων, συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας, που στο σύνολό της συνιστά φιλοσοφία ζωής και βασίζεται στη δύναμη των βιωμάτων, των συγκινήσεων και των επιθυμιών, όπως και στον σεβασμό της αυτονομίας και της ελευθερίας του κάθε ατόμου ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, προσωπικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων, μέσα σε σχέσεις επικοινωνίας, προσωπικής εμπλοκής, συνάντησης και αλληλοεπιρροής¹. Αποτελεί μέθοδο ανάπτυξης και εμπλουτισμού του ψυχικού κόσμου σε όλους τους τομείς και υποστηρίζει τη σημασία του ψυχολογικού παράγοντα σε συσχετισμό με τον κοινωνικό, για τη διαμόρφωση και τη λειτουργία τόσο του ενός όσο και του άλλου.

Καθόλη τη διάρκεια του έτους, η Κοινότητα αριθμισε περισσότερα από 60 μέλη τα οποία συμμετείχαν εβδομαδιαία σε συμμετοχικές, πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές δράσεις. Το τρίπτυχο **“Εμπύχωση NDI - Περιβαλλοντική Εκπαίδευση - Δράσεις στον Δημόσιο Χώρο”** αποτέλεσε τη βάση της πρώτης περιόδου λειτουργίας της. Ενδεικτικά πραγματοποιήθηκαν 19 συνεδρίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των μελών της, 11 ανοιχτά περιβαλλοντικά σεμινάρια και 7 project-δράσεις στον δημόσιο χώρο (μεταξύ άλλων το βραβευμένο

¹ Μπακιρτζής Κ., Γκιουζέπας Στ., Φιλοσοφία-Θεωρία-Μεθοδολογία της NDI, Εισήγηση στο Πανευρωπαϊκό Συνέδριο της EAP-EEΨE (European Association of Psychotherapy - Εθνική Εταιρία Ψυχοθεραπείας Ελλάδος) Θεσσαλονίκη, 2015

σε εθνικό και βαλκανικό διαγωνισμό project με τίτλο “Μέρες Πράσινου Σχολείου/ WONDER Schools”, δενδροφυτεύσεις, καθαρισμοί κ.α.).

Η Κοινότητα απαρτίζεται από μέλη διαφόρων ηλικιών, φύλων, ενδιαφερόντων και επαγγελματικών κατευθύνσεων όπως: η μηχανική, οι επιστήμες περιβάλλοντος, οι τέχνες και ο πολιτισμός, η παιδαγωγική, κ.α. Λειτουργεί μέχρι και σήμερα ως ένας πράσινος “επιταχυντής” (incubator) παραγωγής και υποστήριξης καινοτόμων ιδεών και project, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής στην πόλη, την ενίσχυση της συμμετοχικής διακυβέρνησης, της έννοιας των αστικών κοινών (περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί πόροι), της ενεργούς πολιτειότητας, της καλλιέργειας φιλοπεριβαλλοντικής κουλτούρας και ενίσχυσης της περιβαλλοντικής βιωματικής εκπαίδευσης.



Τον Νοέμβριο του 2020, στο πλαίσιο της δεύτερης καραντίνας που επιβλήθηκε στην Ελλάδα λόγω της πανδημίας του covid-19 και της επιθυμίας των μελών της Πράσινης Κοινότητας για δράση, “γεννήθηκε” το δεντρί project. Το συγκεκριμένο έργο αποτελεί μια bottom-up δράση ευαισθητοποίησης για την ενίσχυση του αστικού πρασίνου, η οποία προτάσσει την έννοια των ανοικτών δεδομένων, τη συμμετοχική διακυβέρνηση και τη διαμόρφωση του αστικού χώρου από και για τους πολίτες με στόχο τη βελτίωση της σχέσης πολιτών και τοπικής αυτοδιοίκησης με τα πράσινα αστικά ζητήματα.

Στην περίοδο της εφαρμογής του project (implementation phase - Μάρτιος / Σεπτέμβριος 2021) τα μέλη εκπαιδεύτηκαν στη Σοσιακρατική Κυκλική Μέθοδο, η οποία αποτελεί εργαλείο για τον εμπλουτισμό των οργανωτικών διαδικασιών της Κοινότητας. Η Σοσιακρατία (ή Κοινωνιοκρατία) είναι μία μεθοδολογία οργάνωσης αποδοτικών συναντήσεων και λήψης αποφάσεων με συναίνεση, στη διάθεση ομάδων, οργανώσεων, επιχειρήσεων κτλ. που έχουν κοινούς στόχους και επιθυμούν να επικοινωνούν και να δρουν με ισοτιμία και αποτελεσματικότητα. Πολλά ευρωπαϊκά project ερευνούν τη δυνατότητα εφαρμογής της Σοσιακρατικής Κυκλικής Μεθόδου και της Γειτονοκρατίας (Neighbourocracy) με χαρακτηριστικό παράδειγμα το SONEC,² (SOciocratic NEighborhood Circles) - Κοινωνικοί Κύκλοι Γειτονιάς), ένα έργο **Erasmus+** διάρκειας 26 μηνών, το οποίο αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα εφαρμόζοντας συμμετοχικές, από κάτω προς τα πάνω, και χωρίς αποκλεισμούς, διαδικασίες λήψης αποφάσεων που βασιζονται στη γειτονιά.

² Website: <https://sonec.org/>

Facebook page: <https://www.facebook.com/SONEC-112786637721142/>

Πιο συγκεκριμένα, η Σοσιακρατική Κυκλική Μέθοδος (ΣΚΜ) επιδιώκει:

i. την ισοδυναμία/ισοτιμία μεταξύ των μελών της ομάδας με τρόπο ώστε κανείς να μην ασκεί περισσότερη εξουσία και κανείς να μην αγνοείται και περιθωριοποιείται και

ii. την αποτελεσματικότητα της ομάδας στην εκπλήρωση του σκοπού της. Σύμφωνα με τη Barbara Strauch, πιστοποιημένη ειδικό της Σοσιακρατίας (CSE expert) και συνιδρύτρια του Κέντρου Σοσιακρατίας της Αυστρίας (Soziokratiezentrum Oesterreich): *«Η επιτυχία κάθε εγχειρήματος ή project βρίσκεται στα χέρια όλων των συμμετεχόντων. Όσο καλύτερα συνεργάζονται μεταξύ τους τόσο πιο αποδοτικά δηλ. επιτυχημένα, θα είναι τα αποτελέσματα. Τα Σοσιακρατικά μοντέλα υποστηρίζουν τις αποφάσεις που παίρνονται συλλογικά, ώστε να πραγματοποιηθεί ο κοινός στόχος – και γι' αυτόν τον λόγο η Σοσιακρατία είναι το οργανωτικό μοντέλο του μέλλοντος».*

Τα μέλη της Πράσινης Κοινότητας ωφελούμενα από την εκπαίδευσή τους στις παραπάνω μεθόδους (Εμφύχωση NDI και Σοσιακρατία) κλήθηκαν να αναλάβουν συλλογικά τη διαχείριση του συγκεκριμένου project, στόχος του οποίου μεταξύ άλλων υπήρξε η ενεργοποίηση περισσότερων πολιτών μέσα από τη συμμετοχή τους:

i. στη χαρτογράφηση των κενών δενδροδόχων της πόλης,

ii. στην αξιολόγηση και επαλήθευση των συλλεχθέντων δεδομένων,

iii. σε εργαστήρια παιχνιδιού τύπου (place game), τα οποία πραγματοποιήθηκαν στην πλατεία Ναβαρίνου,

iv. σε δενδροφυτεύσεις, και τέλος

v. στη δημιουργία πιλοτικών παρεμβάσεων στον δημόσιο χώρο ακολουθώντας τις αρχές και τη φιλοσοφία του placemaking.

Πράσινη Κοινότητα & Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα

*Γράφουν οι Μαρία Τσανανά και η Θένια Χριστάκου,
Εμψυχώτριες NDI*

Τι είναι η Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα (NDI);

Η *Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα (Non Directivite Intervenante-NDI)* είναι μέθοδος διευκόλυνσης της πορείας της μάθησης και της ανάπτυξης του ανθρώπου και παράλληλα θεωρία που μελετά και ενδιαφέρεται για τις ανθρώπινες λειτουργίες σε θεσμικό, κοινωνικό και ψυχολογικό επίπεδο. Πήρε τη μορφή που έχει σήμερα από τον Γάλλο διανοητή και ψυχοπαιδαγωγό Michel Lobrot στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και έχει τις καταβολές της στον Υπαρξισμό και τη Φαινομενολογία. Σε συνέχεια της Μη Κατευθυντικότητας, όπως την εισήγαγε ο Carl Rogers και της δυναμικής των ομάδων κατά τον Kurt Lewin, ο Michel Lobrot προσέθεσε την έννοια της Παρέμβασης κάνοντας σαφή διαχωρισμό μεταξύ επιρροής και επιβολής, θεωρώντας ως δεδομένο πως η ύπαρξή μας, από μόνη της, επηρεάζει τόσο το περιβάλλον όσο και τους ανθρώπους γύρω μας. Απορρίπτει, λοιπόν, την επιβολή, εστιάζει στην επιρροή και προτείνει την παρέμβαση, υπογραμμίζοντας τη σημασία που έχει για την ανά-

πτυξη των ατόμων. Ο αποτελεσματικότερος τρόπος να παρεμβαίνει ο εμπυχωτής ή ο δάσκαλος στην πορεία μάθησης και ανάπτυξης του ατόμου είναι αυτός που εξυπηρετεί τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες του άλλου και όχι του ίδιου. Για αυτόν τον λόγο, κείριας σημασίας για τη μέθοδο είναι η ανάδυση, η γέννηση και το άκουσμα της επιθυμίας του ατόμου αλλά και της εκάστοτε ομάδας συνολικά.

Βασικοί τρεις άξονες της μεθόδου είναι το «**ακούω - προτείνω - συνοδεύω**». Ο εμπυχωτής, ο δάσκαλος, αφού ακούσει με άνευ όρων θετική αποδοχή την επιθυμία της ομάδας, του μαθητή, κάνει προτάσεις σύμφωνα με τον εσωτερικό του πλούτο, τα εργαλεία και τις γνώσεις του και συνοδεύει με ενσυναίσθηση τον απέναντί του, άνθρωπο ή ομάδα, χωρίς να προσπαθεί να τον ερμηνεύσει. Ο εμπυχωτής εδώ νοείται ως διευκολυντής της διαδικασίας και όχι ως ο ειδικός που υποδεικνύει ή ερμηνεύει αυτό που αφορά την ομάδα ή το άτομο, παραμένει λοιπόν ο εαυτός του και εμπλέκεται συναισθηματικά καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Η NDI αποτελεί φιλοσοφία ζωής που βασίζεται στη δύναμη των βιωμάτων, των συγκινήσεων και των επιθυμιών, στον σεβασμό της αυτονομίας και της ελευθερίας του κάθε ατόμου, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, προσωπικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων. Η μεθοδολογία της NDI στοχεύει, μέσω της από κοινού δημιουργίας της μορφής και του περιεχομένου της επικοινωνίας, στην ενδυνάμωση του ατόμου και της ομάδας ως σύνολο, στην ανάπτυξη του ψυχικού κόσμου των ανθρώπων και τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ τους.

Οι εμπυχωτές θέτουν την εμπειρία και τις γνώσεις τους, δίχως να τις επιβάλλουν, στη διάθεση των μελών, μέσω προτάσεων που διευκολύνουν την έκφραση των επιθυμιών τους και τη δημιουργία νέων. Η ΝΔΙ αποτέλεσε το κεντρικό μεθοδολογικό εργαλείο για τη δόμηση της Πράσινης Κοινότητας και ένα από τα μεθοδολογικά εργαλεία για την υλοποίηση του δεντρί project.

ΠΩΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ ΣΤΟ δεντρί project;

1. Πράσινη Κοινότητα και δεντρί project.

Το 2020 με αφορμή την πρωτοβουλία **Κοινά υπό Κατοίκηση**, μέσα από 19 συναντήσεις εμπύχωσης δημιουργήθηκε η Πράσινη Κοινότητα και ενεργοποιήθηκαν περί τα 60 άτομα «προσεγγίζοντας νέες οργανωτικές μορφές συγκριτικά με τη συνηθισμένη δομή των *bottom up* κινήματων, εισάγοντας στη λειτουργία και τη δομή της μεθοδολογικά εργαλεία που εστιάζουν στην εκπαίδευση και τη συναισθηματική ενδυνάμωση των ατόμων που την απαρτίζουν, ώστε να ενισχύεται η συλλογική συνεργασία μεταξύ των μελών της», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στην ιστοσελίδα της οργάνωσης **Μαμαγαία** (mamagea.gr).

Τον Νοέμβριο του 2020 στο πλαίσιο της δεύτερης καραντίνας που επιβλήθηκε στην Ελλάδα, λόγω της πανδημίας του covid-19 και της επιθυμίας των μελών της Πράσινης Κοινότητας για δράση, “γεννήθηκε” το **δεντρί project**. Πέραν της επιβληθείσας συνθήκης, οι εμπυχωτές συνεχίστηκαν τόσο μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας όσο και μέσω δια ζώσης εμπυχωσεων στην εκπνοή της περιόδου υλοποίησης του προγράμματος.

2. Σκοπός και στόχοι των εμπυχωσεων

Σκοπός της διαδικασίας εμπύχωσης υπήρξε τόσο η προσωπική ανάπτυξη των μελών της ομάδας όσο και η κοινωνική ενεργοποίησή τους με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Επιμέρους στόχοι υπήρξαν η γνωριμία μεταξύ των μελών, η ανάδυση των επιθυμιών και το μοίρασμα τους, το μοίρασμα του βιώματος της καραντίνας και των συνεπειών της (απομόνωση, εγκλεισμός, κλπ.), αλλά και των προσδοκιών της συμμετοχής στο πρόγραμμα, η διευκόλυνση της έκφρασης των σκέψεων και των συναισθημάτων, παράλληλα με την ανάπτυξη της ικανότητας της ενεργούς ακρόασης, σημαντική για την ομαλή και ευχάριστη επικοινωνία με τις/τους άλλες/άλλους. Επιπλέον, η στάση των εμπυχωτριών στόχο είχε να δημιουργήσει το εύφορο εκείνο κλίμα ασφάλειας, αποδοχής και αντίληψης μιας συνθήκης πέρα από τα όρια του δίπολου “σωστό ή λάθος”, με στόχο τη διευκόλυνση της προσωπικής έκφρασης των μελών καθώς και τη δημιουργία τόσο διαπροσωπικών μεταξύ τους σχέσεων όσο και συνολικά του αισθήματος ανήκειν στην ομάδα.

3. Η μεθοδολογία

Οι παραπάνω στόχοι επιτεύχθηκαν μέσω της προσωπικής εμπλοκής των εμπυχωτριών με τους συμμετέχοντες και της στάσης αποδοχής και μη κριτικής που διατήρησαν αυτές απέναντί τους. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιήθηκαν ειδικές τεχνικές χαλάρωσης, τεχνικές επικέντρωσης στο «εδώ και τώρα», αλλά και τεχνικές όπως η επαναδιατύπωση και η πλαisiώση, η ανάδυση επιθυμιών, η αυτόματη γραφή, η σωματική ενεργοποίηση και έκφραση.

Τι είπαν οι συμμετέχοντες

Οι ερωτήσεις που έγιναν στους συμμετέχοντες αναφορικά με την εμπειρία τους από τις ομάδες εμπύχωσης και πώς αυτές συνέβαλαν στην ενσωμάτωσή τους και περαιτέρω δράση τους στο πλαίσιο του κεντρικού project, οδήγησαν στη διαπίστωση ότι οι στόχοι της διαδικασίας εμπύχωσης ως τέθηκαν από τις εμπυχωτρίες είχαν σε μεγάλο βαθμό επιτευχθεί καθώς οι απαντήσεις αναφέρθηκαν στην καλύτερη γνωριμία των μελών μεταξύ τους, στο αίσθημα ασφάλειας και ελευθερίας και στην προσωπική τους ανάπτυξη. Διαπιστώθηκε αύξηση της αυτοπεποίθησης και παρατηρήθηκε αισθητή διαφορά στο αίσθημα της ενεργούς ακρόασης και της ενσυναίσθησης. Ιδιαίτερα επιβοηθητική βρήκαν οι συμμετέχοντες τη στάση των εμπυχωτριών όσον αφορά στη συνοχή και το καλό κλίμα της ομάδας, στη δημιουργία αισθήματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης καθώς και στη δημιουργία ενός παραδείγματος εμπλουτιστικού.

Χαρακτηριστικά παρατίθενται αυτούσια κάποια από τα σχόλια των συμμετεχόντων σε σχέση με τον στόχο εμπύχωσης:

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΕΜΠΥΧΩΣΗΣ:

Γνωριμία μελών ομάδας

Με το να έχω γνωρίσει λίγο καλύτερα τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Συνέβαλε στη συνοχή και στη γνωριμία της ομάδας.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ:

Ελευθερία έκφρασης / Αίσθημα αποδοχής και μη κριτικής

Συνέβαλε στο να νιώσω οικεία με τα υπόλοιπα μέλη, να καταλάβω τον τρόπο σκέψης τους, να τα δω υπό ένα διαφορετικό πρίσμα, να συναποτελέσουμε μια δεμένη ομάδα, να μπορούμε να συνεργαστούμε καλύτερα, να υπάρχει ειλικρίνεια χωρίς τον κίνδυνο δυσαρέσκειας/ παρεξήγησης. Δημιουργείται γενικά ένα πιο ανάλαφρο και ευχάριστο περιβάλλον, με πολλή ελευθερία έκφρασης, χωρίς σωστό και λάθος.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ:

Προσωπική Ανάπτυξη

Νομίζω με βοήθησε να εκφράζομαι πιο εύκολα, να ακούω και να αισθάνομαι τους άλλους.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ:

Διαπροσωπικές σχέσεις/Αίσθημα ανήκειν στην ομάδα

Με κρατούσε μαζί, κοντά στους ανθρώπους, παρόλο που βρίσκομαι μακριά. Ήταν ο συνδετικός δεσμός.

Το αίσθημα οικειότητας που είχε ήδη διαμορφωθεί μέσα από τις εμπυψώσεις βοήθησε πολύ τόσο στην επικοινωνία των μελών όσο και στο να αισθάνομαι ασφαλής στο πλαίσιο της ομάδας.

Δεν ξέρω. Ίσως το ότι προέβαλα τον ψυχικό μου κόσμο, έφερε τους ανθρώπους πιο κοντά μου και το αντίθετο.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ:

Ενεργός Ακρόαση

Ακούω περισσότερο τι λέει ο άλλος, στέκομαι σε αυτό που θέλει να εκφράσει ακόμη και αν ακούγεται περίεργο ή δεν το καταλαβαίνω, δε βιάζομαι να πω τη γνώμη ή τη λύση μου.

Έμαθα να ακούω και να κατανοώ περισσότερο τον εαυτό μου και τους άλλους.

Αφήνω πιο πολύ χώρο και χρόνο στους άλλους να εκφραστούν και είμαι και πιο δεκτική στο αν δεν θέλουν.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ:

Ενσυναίσθηση

Απέκτησα περισσότερη ενσυναίσθηση.

Καταφέρνω να ακούω περισσότερο και πιο πραγματικά. Μαθαίνω να θυμάμαι πως και οι άλλες/άλλοι κουβαλούν τις ιστορίες τους.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ:

Στάση ζωής

Στα πάντα. Πώς ακούω. Πώς αγγίζω. Η NDI αγκάλιασε το πώς κατευθύνομαι στη ζωή.

ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ:

Αυτοπεποίθηση

Απέκτησα μεγαλύτερη άνεση στην επικοινωνία.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΤΩΝ:

Συνοχή της ομάδας

Πολύ θετικό, γήινο και ενοποιητικό.

Δημιούργησε ένα θετικό κλίμα εξ αρχής.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΤΩΝ:

Αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης

Η παρουσία τους σου "μαλακώνει" την καρδιά και σου επιτρέπει να εκφράσεις τα συναισθήματά σου.

Καθοριστικό ρόλο! Η στάση τους είναι αυτή που δημιούργησε μια αγκαλιά ασφάλειας και αποδοχής για όλους, νομίζω.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΤΩΝ:

Εμπλουτισμός

Έναν ρόλο δασκάλου. Από τους όμορφους δασκάλους. Που στηρίζουν κάθε βήμα, συμπορεύονται.

Μαθαίνω από αυτές.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Συνολική εντύπωση

Νιώθω βαθιά ευγνώμων για τους ανθρώπους που μοιραζόμαστε αυτή την κοινότητα, που διαρκεί στον χρόνο. Μέσα σε απάνθρωπες συνθήκες, κρατά. Γιατί έχει ως κέντρο την αληθινή επικοινωνία, όχι μόνο με το μυαλό αλλά με την καρδιά.



Πράσινη Κοινότητα και Σοσιακρατία

*Γράφει η Νάγια Τσελεπή,
Συντονίστρια-Εκπαιδύτρια και Σύμβουλος Σοσιακρατίας*

Τι είναι η Σοσιακρατία;

Η Σοσιακρατία¹ ή Σοσιακρατική Κυκλική Μέθοδος (ΣΚΜ) αποτελεί μια μέθοδο αποτελεσματικής οργάνωσης συναντήσεων και λήψης αποφάσεων με συναίνεση, που απευθύνεται σε ομάδες και οργανώσεις όλων των ειδών. Η ετυμολογία της προέρχεται από τη λατινική λέξη “socius” (κοινωνός) και την αρχαιοελληνική λέξη “κράτειν” (ισχύς, αρχή, εξουσία). Υποδηλώνει “τη διακυβέρνηση κοινωνιών”, ανθρώπων που μοιράζονται κοινές αξίες και συνδέονται με ουσιαστικές σχέσεις που υπερβαίνουν πολιτικές ιδεολογίες ή προσωπικά συμφέροντα, ενισχύοντας παράλληλα τη συλλογική δράση και την ισότιμη εκπροσώπηση και μεταχείριση.

Η Σοσιακρατία είναι ένα εργαλείο στη διάθεση ομάδων, οργανώσεων, επιχειρήσεων κτλ. που έχουν κοινούς στόχους και επιθυμούν να επικοινωνούν και δρουν με ισοτιμία και αποτελεσματικότητα. Συγκεκριμένα, η Σοσιακρατική Κυκλική Μέθοδος (ΣΚΜ) επιδιώκει: i. την ισοδυναμία/ισοτιμία μεταξύ των μελών της ομάδας με τρόπο ώστε κανείς να μην ασκεί περισσότερη εξουσία και κανείς να μην αγνοείται και περιθωριοποιείται και ii. την αποτελεσματικότητα της ομάδας στην εκπλήρωση του σκοπού της.

¹ Στα ελληνικά ο όρος μπορεί να αποδοθεί και ως ‘κοινωνιοκρατία’.

Έτσι «Η επιτυχία κάθε εγχειρήματος ή project βρίσκεται στα χέρια όλων των συμμετεχόντων. Όσο καλύτερα συνεργάζονται μεταξύ τους, τόσο πιο αποδοτικά δηλ. επιτυχημένα, θα είναι τα αποτελέσματα. Τα Σοσιακρατικά μοντέλα υποστηρίζουν τις αποφάσεις που παίρνονται συλλογικά, ώστε να πραγματοποιηθεί ο κοινός στόχος – και γι' αυτόν τον λόγο η Σοσιακρατία είναι το οργανωτικό μοντέλο του μέλλοντος²».

Πού εφαρμόζεται η Σοσιακρατία;

Στην Ελλάδα, η έννοια και πρακτική της Σοσιακρατίας εισήχθη από τη Barbara Strauch το 2018 και στη συνέχεια, τον Αύγουστο του 2019 ιδρύθηκε το Ελληνικό Κέντρο Σοσιακρατίας (Ελ.Κε.Σο.)³, το οποίο διοργανώνει σχετικές εκπαιδεύσεις. Έκτοτε, βρίσκονται σε εφαρμογή διάφορες εφαρμογές της μεθόδου σε οργανώσεις, συνεταιρισμούς, δήμους, ομάδες γειτονιάς κτλ⁴. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή της Σοσιακρατίας στην Ελλάδα ξεκίνησε το 2020 από τους μαθητές/τριες που το 2019 έλαβαν το δίπλωμα του Συντονιστή Σοσιακρατικών Συναντήσεων και την εκπαίδευση εξειδικευμένου συμβούλου στη Σοσιακρατία.

Οι οργανισμοί που εφαρμόζουν Σοσιακρατία ή μέρος της, προς το παρόν, είναι:

- **TEANKA:** Εταιρεία Κατασκευής Μηχανημάτων Πλαστικών
- **Συμβούλιο Νέων Δήμου Θέρμης:** Καινοτόμος θεσμός του Δήμου Θέρμης για νέους 15-29 ετών.
- **Μακεδονικά Περιφερειακά:** Συνεταιρισμός Εργαζομένων για τη διαχείριση και λειτουργία 3 Εταιρειών
- **Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης**
- **ΣυνΠαιδεία**
- **ΚοινΣΕΠ Εργαστήρι Χωρίς Σύνορα**
- **Πράσινη Κοινότητα, δεντρί project.**

² www.sociocracy.gr (ανακτήθηκε στις 26/3/2021).

³ www.sociocracy.gr και <https://www.facebook.com/SociocracyGreece>

⁴ <https://mailchi.mp/f239c1a266d3/wqme704slid>

Πώς εφαρμόστηκε η Σοσιοκρατία στο *δεντρί project*;

Στο πλαίσιο του *δεντρί project*, αρχικός στόχος ήταν η Σοσιοκρατία να συνδράμει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία και οργάνωση της Πράσινης Κοινότητας, συνεισφέροντας σε μία γενικότερη “κουλτούρα συμμετοχής και δημοκρατίας” των μελών της. Κι αυτό γιατί, μέσω της εκπαίδευσης των μελών ομάδων γειτονιάς στο μοντέλο της Σοσιοκρατίας, ενισχύεται όχι μόνο η γνώση αλλά κυρίως η πρακτική και εμπειρία τους σε ζητήματα διαλόγου, συλλογικής οργάνωσης και δράσης.

Πιο συγκεκριμένα, στις συναντήσεις σχεδιασμού και υλοποίησης του *δεντρί project* προκρίθηκαν έντεκα (11) τρίωρες συναντήσεις-εργαστήρια Σοσιοκρατίας για το διάστημα Μαρτίου-Ιουνίου 2021 μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας *zoom*.

Ο σχεδιασμός των συναντήσεων περιέλαβε τα εξής στάδια:

- i. εισαγωγή-γνωριμία με τη Σοσιοκρατία (1η και 2η συνάντηση)
- ii. σύντομη παρουσίαση των βασικών αρχών της Σοσιοκρατίας (3η έως και 6η συνάντηση)
- iii. εφαρμογή της σοσιοκρατικής ατζέντας και συζήτησης στη θεματολογία και δράσεις του project (ενημερώσεις από (υπο)ομάδες, νέα μέλη, δράσεις κτλ.) (σε όλες τις συναντήσεις),
- iv. πρακτική στη σοσιοκρατική κυκλική μέθοδο συζήτησης και τη λήψη αποφάσεων με συναίνεση (3η έως και 8η συνάντηση),
- v. ανάληψη καθηκόντων γραμματέα (5η συνάντηση),
- vi. αξιολόγηση συναντήσεων με σοσιοκρατικό συντονισμό (7η συνάντηση),
- vii. απολογισμό δράσεων (9η συνάντηση),
- viii. ανασκόπηση του προγράμματος, σχεδιασμό για την επόμενη χρονιά και όραμα για τα επόμενα 5 χρόνια (10η και 11η συνάντηση).

Είναι σημαντικό εδώ να σημειωθεί ότι στην περίπτωση του **δεντρί project** δεν έγινε αμιγώς εφαρμογή της Σοσιακρατικής Κυκλικής Μεθόδου, οπότε και δεν άλλαξε η δομή των ομάδων του project (βλ. σχεδιάγραμμα). Αντίθετα κατά τη διάρκεια των 11 συναντήσεων πραγματοποιήθηκε σοσιακρατικός συντονισμός της ολομέλειας (βλ. σχεδιάγραμμα) και εκπαίδευση των μελών αυτής σε βασικές αρχές και στοιχεία της Σοσιακρατίας.

Η εφαρμογή της Σοσιακρατίας στο δεντρί project, με τη χρήση της ως άνω μεθοδολογίας, είχε πολύ ενδιαφέρον καθώς τα περισσότερα μέλη της Πράσινης Κοινότητας είχαν αρκετή εμπειρία από συλλογικές διαδικασίες συμμετέχοντας ήδη σε συναντήσεις-εργαστήρια



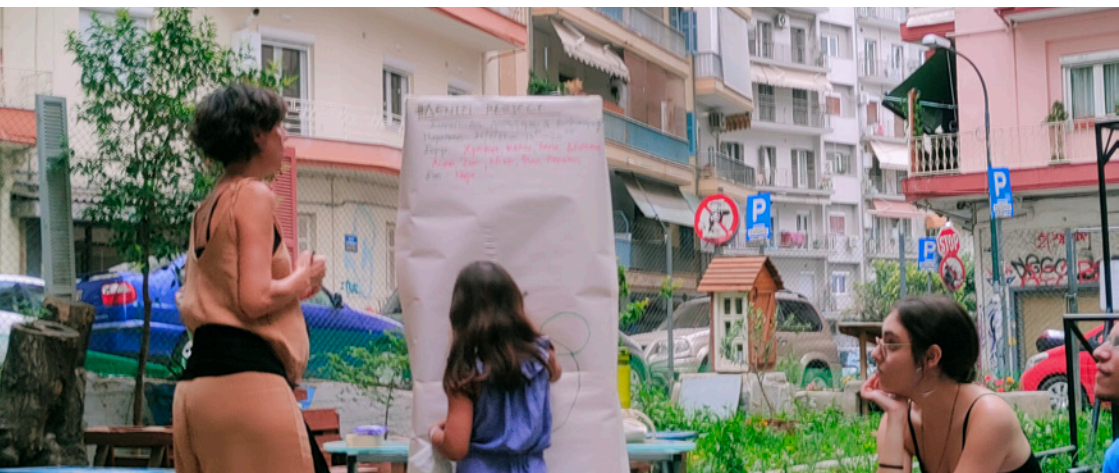
δεντρί Project_Πράσινη Κοινότητα
Αποτύπωση Σοσιακρατικών κύκλων-ομάδων

εμφύχωσης της NDI. Το στοιχείο αυτό αποτέλεσε μία πρόκληση για τη συντονίστρια, εκπαιδύτρια της Σοσιακρατίας (συντάκτρια του παρόντος κεφαλαίου) καθώς το εργαλείο παρουσιάστηκε ως πολύ αποτελεσματικό σε μία ομάδα που θεωρούσε ότι ήδη λειτουργούσε “αποτελεσματικά”. Ωστόσο, η έμπρακτη εφαρμογή των αρχών της σοσιακρατικής κυκλικής μεθόδου επικοινωνίας, η λήψη αποφάσεων με συναίνεση και οι διαδικασίες αξιολόγησης της μεθόδου οδήγησαν τα μέλη να αναγνωρίσουν αφενός την αποτελεσματικότητα της μεθόδου αφετέρου και τα οφέλη αυτής σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο.



Απολογισμός συναντήσεων_Αξιολόγηση Σοσιακρατικού συντονισμού & εκπαίδευσης [συνάντηση 8.5.2021 στο Πάρκο Τσέπης]

Απολογιστικά, θα λέγαμε ότι βασικό συστατικό επιτυχίας στο δεντρί project ήταν ο συνδυασμός των τριών βιωματικών εργαστηρίων που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια αυτού: Περιβαλλοντικών, NDI και Σοσιακρατίας. Με αφορμή τον προβληματισμό και τα ερεθίσματα που δημιουργήθηκαν από τα περιβαλλοντικά εργαστήρια, σε συνδυασμό με τις διαδικασίες ζύμωσης στις συναντήσεις εμπύχωσης NDI και την κουλτούρα διαλόγου του σοσιακρατικού συντονισμού, τα μέλη της Πράσινης Κοινότητας ενίσχυσαν τους δεσμούς τους και ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν και δράσουν συλλογικά σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Δημιουργήθηκαν όχι μόνο ερεθίσματα για γόνιμο προβληματισμό αλλά και ένα πλαίσιο συλλογικού αιτήματος σκοπού, στόχων, μεθόδων επεξεργασίας προβλημάτων, λήψης αποφάσεων και χάραξης στρατηγικής που αφορούν στην επίλυση προβλημάτων της καθημερινότητας των μελών της κοινότητας. Η όλη διεργασία αποτέλεσε ένα πιλοτικό παράδειγμα συμμετοχικής διακυβέρνησης σε επίπεδο ομάδας – κοινότητας και σε κλίμακα γειτονιάς. Αυτή η εμπειρία μπορεί να λειτουργήσει πιλοτικά για τη συνεργασία μεταξύ τοπικών συστημάτων διακυβέρνησης, προσελκύοντας ταυτόχρονα το ενδιαφέρον για αντίστοιχες καινοτόμες δράσεις σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας και ανάπτυξης.



Σχόλια πάνω στα Ερωτηματολόγια

Η θετική απόκριση που έλαβε η Μέθοδος της Σοσιακρατίας στα μέλη της Πράσινης Κοινότητας αποτυπώθηκε και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων. Δώδεκα (12) μέλη απάντησαν στα ερωτηματολόγια στην κλίμακα του 5. Καταγράφηκαν αναλυτικά οι κάτωθι ερωταπαντήσεις:

Πόσο σε ωθούν τα παρακάτω να συμμετέχεις στην Πράσινη Κοινότητα; [Η Σοσιακρατία]

Πάρα πολύ **4** Πολύ **5** Αδιάφορο **2** Πολύ λίγο **1**

Θεωρείτε ότι έχετε κατανοήσει κάποια βασικά στοιχεία της Σοσιακρατικής Μεθόδου που αφορούν τον συντονισμό των συναντήσεών σας;

8 άτομα **4** 1 άτομο **3** 3 άτομα **-**

Θεωρείτε ότι οι συναντήσεις σας έγιναν αποτελεσματικότερες με τον Σοσιακρατικό συντονισμό;

2 άτομα **5** 2 άτομα **4** 4 άτομα **3** 1 άτομο **2** 3 άτομα **-**

Θεωρείτε ότι αυξήθηκε η συμμετοχή των μελών της ομάδας σας στις συναντήσεις σας και ότι αυτή έγινε πιο ισότιμη;

1 άτομο **5** 2 άτομα **4** 4 άτομα **3** 2 άτομο **2** 3 άτομα **-**

Θεωρείτε ότι η Σοσιακρατική Μέθοδος έχει συμβάλει στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των μελών της ομάδας σας;

2 άτομα **5** 2 άτομα **4** 5 άτομα **3** 3 άτομα **-**

Επιπλέον παρατίθενται ορισμένα από τα ποιοτικά σχόλια σε σχέση με τη Σοσιακρατία, ως εξής:

«Η σχέση των φύλων ποιοτικά είναι ισόρροπη. Αυτό οφείλεται τόσο στα άτομα που συμμετέχουν, όσο και στις διαδικασίες που ακολουθούνται (τσεκ ιν, σοσιακρατία, κ.ο.κ.) Η σχέση δεν είναι ισόρροπη ποσοτικά, αλλά σε αυτό δε νομίζω ότι φταίει σε κάτι το πρότζεκτ».

«Ήμουν κι εκεί επίσης πολύ ευχαριστημένη, γιατί έδιναν σημασία στον ανθρώπινο παράγοντα. Στην Πράσινη Κοινότητα υπάρχει η εμπύχωση και η σοσιακρατία».

«Θεωρώ ότι χρειάζεται η ομάδα εκπαίδευση πάνω στη σοσιακρατία, και τα παιχνίδια role playing ή συγκεκριμένα παραδείγματα θα βοηθούσαν. Αλλά να γίνει η εκπαίδευση διαφορετική μέρα από αυτή των καθιερωμένων συναντήσεων του δεντριού».

«Οι απαντήσεις μου είναι μετριοπαθείς, γιατί λειτουργούσαμε αποτελεσματικά και πριν τη χρήση της Σοσιακρατικής Μεθόδου. Δεν θεωρώ ότι με ενεργοποίησε παραπάνω η μέθοδος, αλλά λειτουργεί αρκετά οργανωτικά στις συναντήσεις μας».

«Έχοντας συμμετάσχει μόνο στη συνάντηση γνωριμίας της σοσιακρατικής μεθόδου δεν μπορώ να κρίνω τα αποτελέσματά της».

«Η σοσιακρατία έχει συμβάλει στην καλύτερη οργάνωση των αρμοδιοτήτων, στη ροή των συναντήσεων και στην ξεκάθαρη διάκριση των θεμάτων. Οι διαδικασίες είναι πιο ανοιχτές και διαφανείς, υπάρχει διάθεση για κάλυψη όλων των θεμάτων και η ατζέντα βοηθάει πάρα πολύ. Σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των μελών, η ομάδα ήταν ήδη αρκετά δεμένη, υπάρχει εμπιστοσύνη από την αρχή οπότε και η συνεργασία ήταν αρκετά καλή ανέκαθεν. Τώρα γίνεται ακόμα πιο οργανωμένα».

«Η σοσιακρατική μέθοδος νομίζω θα είχε δείξει τα οφέλη της περισσότερο αν την είχαμε γνωρίσει πριν γνωριστούμε ως ομάδα :) Μοιάζει σαν να έβαλε κανόνες σε μια ήδη πολύ δημοκρατική συνεργασία που είχε προκύψει πιο αυθόρμητα, κι αυτό μάλλον την αδικεί».

«Αρχικά θα πρέπει να βρεθούν κοινοί χώροι συναντήσεων. Στη συνέχεια θα πρέπει να οριστούν κάποια υπεύθυνα και εκπαιδευμένα άτομα για τη διοργάνωση των συναντήσεων και την εφαρμογή των μεθόδων, πχ σοσιακρατία».

«Η εμπύχωση σίγουρα βοηθάει στο να γίνει η ΠΚ πιο συμπεριληπτική. Το τόνισα αρκετές φορές αλλά πιστεύω ότι εκεί έγκειται η επιτυχία του δεντρίου. Η σοσιακρατία κάνει την ΠΚ πολυφωνική και ισότιμη. Σε συνδυασμό αυτά τα δύο στοιχεία κάνουν το δεντρί και την ΠΚ μια πολυ-υποσχόμενη πρωτοβουλία. Πολύ σημαντικό στοιχείο είναι πόσο εμπνέει ο Περικλής ο ίδιος σαν άτομο και προσέγγιση. Τέλος, νομίζω ότι ήρθε η ώρα μετά την απήχηση που είχε το δεντρί να γίνει κάλεσμα και για άλλα άτομα για την ΠΚ.»











δεντρί project

Γράφει ο Περικλής Α. Χατζηνάκος

Το **δεντρί project** είναι ένα από τα δύο έργα που σχεδίασαν και υλοποιούν τα μέλη της Πράσινης Κοινότητας με την καθοδήγηση της Περιβαλλοντικής Οργάνωσης Μαμαγαία. Η δημιουργία του προέκυψε μέσα από εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού τον Νοέμβριο του 2020, κατά τη διάρκεια της δεύτερης καραντίνας (covid-19) στην Ελλάδα. Αποτελεί μία περιβαλλοντική δράση ευαισθητοποίησης για την ενίσχυση του αστικού πρασίνου στη Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για ένα συλλογικό εγχείρημα κινητοποίησης πολιτών με τελικό σκοπό την ενδυνάμωση του αστικού πρασίνου, μέσα από τη χαρτογράφηση κενών δενδροδόχων και τη φύτευση νέων δέντρων.

Για την εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, η Πράσινη Κοινότητα δημιούργησε μια “*αναλογική διαδικασία*” (βλ. παρακάτω), ένα ερωτηματολόγιο καταγραφής κενών δενδροδόχων, για τη συν-διαμόρφωση ενός χάρτη (μέσω του my Google Maps) στα διοικητικά όρια του Δήμου Θεσσαλονίκης. Το χαρτογραφικό έργο απεικονίζει δεδομένα “πρασίνου” (κομμένα δέντρα και άδειες δενδροδόχους), καταγεγραμμένα από τους πολίτες (φωτογραφίες, τοποθεσία, χαρακτηριστικά κατάστασης δενδροδόχου και περιβάλλοντα χώρου). Μέσω της ενεργ-

γούς συμμετοχής η πόλη χαρτογραφήθηκε, συγκεκριμενοποίησε την ανάγκη της για πράσινο και ενίσχυσε το αίτημα για φυτεύσεις νέων δέντρων σε συνεργασία πολιτών με τον Δήμο Θεσσαλονίκης. Μια τέτοια συνεργασία προφανώς εμπεριέχει δυσκολίες, αλλά παράλληλα προσφέρει δεκάδες θετικά στοιχεία, όπως η βελτίωση της σχέσης των πολιτών με την Τοπική Αυτοδιοίκηση (ενίσχυση εμπιστοσύνης), αποτελεί ένα μέσο πολιτικής έκφρασης (κατά την Αριστοτελική προσέγγιση, βλ. “Πολιτικά”) και βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην πόλη καθώς ενισχύεται η εθελοντική δραστηριότητα και κατ’ επέκταση το ευ ζειν σε ένα σύγχρονο αστικό περιβάλλον.

Η **Μαμαγαία** έρχεται να καλύψει την ανάγκη, ειδικά στη (μετά) covid εποχή, για επαναπροσδιορισμό και επανάχρηση των κοινόχρηστων ανοιχτών χώρων, για την εφαρμογή και τον συνδυασμό βιοκλιματικών παρεμβάσεων και συμμετοχικού σχεδιασμού και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση των πολιτών. Το **δεντρί** επιθυμεί να ευαισθητοποιήσει και κινητοποιήσει τον πολίτη για το πράσινο και παράλληλα να δημιουργήσει τόπους και αναμνήσεις, μια κληρονομιά σημαίνουσας αξίας, τόσο για το περιβάλλον όσο και για τον πολιτισμό της πόλης.

ΦΑΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: Συμμετοχικός Σχεδιασμός, Συλλογική Διαχείριση και COVID-19

Τον Νοέμβριο του 2020 τα μέλη της Πράσινης Κοινότητας συμμετείχαν σε τρία εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού, τα οποία πραγματοποιήθηκαν σε ψηφιακό περιβάλλον με τη χρήση των πλατφορμών *Zoom* και *Miro*. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρήθηκε αρχικά η εκπαίδευση των μελών σε ζητήματα project design (σχεδιασμός) μέσω προσεγγίσεων όπως SMART και SWOT Analysis, Target Audience Analysis και

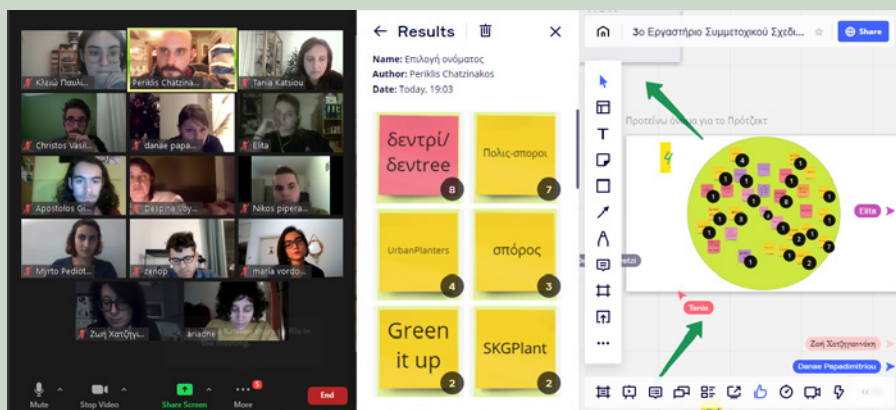
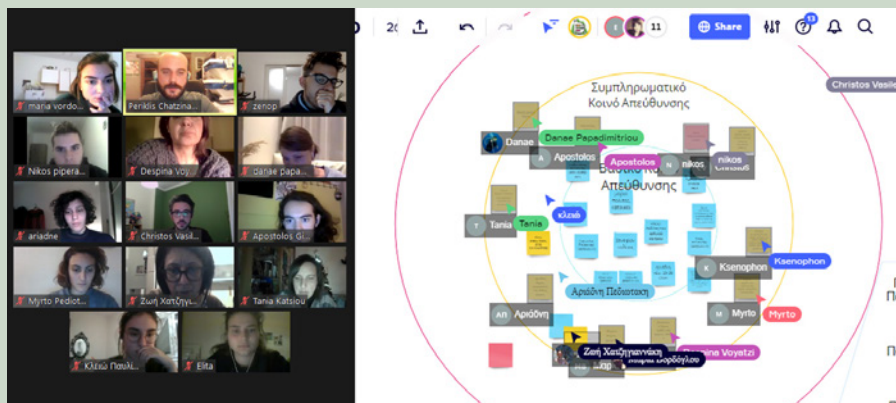
Golden Circle (WHY, HOW, WHAT) και project management (διαχείριση). Σε συνέχεια των πρώτων εργαστηρίων συμμετοχικού σχεδιασμού, προχωρώντας στη φάση σχεδιασμού του δεντρί project, ορίστηκε μια εβδομαδιαία τρίωρη συνάντηση ολομέλειας κάθε Σάββατο και σχηματίστηκαν τέσσερις υπο-ομάδες (Δημιουργικού, Επικοινωνίας, Διαχείρισης Εφαρμογών και Έρευνας). Οι τέσσερις ομάδες πραγματοποιούσαν συναντήσεις μεσοβδόμαδα, στις οποίες τα μέλη τους όριζαν θεματολογία και δημιουργούσαν και/ή ανέθεταν συλλογικά εργασίες προς ολοκλήρωση. Έπειτα, στη συνάντηση της ολομέλειας και ακολουθώντας άτυπα μια κυκλική δομή οι ομάδες “έφερναν” στην Κοινότητα τα θέματα προς συζήτηση ή ενημέρωση. Οι πρώτες επτά οργανωτικές συναντήσεις διαμορφώθηκαν από τη βιωματική εμπειρία και καθοδήγηση του συντονιστή χωρίς να ακολουθείται κάποιος συγκεκριμένο μεθοδολογικό πλαίσιο οργάνωσης των συναντήσεων.

Το πέρασμα των πρώτων τριών μηνών βρήκε την **Κοινότητα** στη διαδικασία του σχεδιασμού, όπου σε παράλληλο χρόνο η **Μαμαγαία** ξεκίνησε τις συζητήσεις για τη δόμηση συνεργασίας με το **Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ-Γραφείο Θεσσαλονίκης**, για τη δυνατότητα υποστήριξης του εγχειρήματος στο σύνολο (**Πράσινη Κοινότητα** και **δεντρί project**). Η Οργάνωση και το Ίδρυμα κατέληξαν σε συμφωνία και η συνεργασία ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2021. Ακόμη, εκείνη την περίοδο, μέλη της **Μαμαγαία** και της **Πράσινης Κοινότητας** ήρθαν σε επαφή με την Αντιδημαρχία Περιβάλλοντος, με στελέχη των Υπηρεσιών του Δήμου Θεσσαλονίκης και τη Σύμβουλο του Δημάρχου για θέματα Περιβάλλοντος ώστε να ενημερώσουν και να παρουσιάσουν τους στόχους του **δεντρί project**, ζητώντας έμπρακτη συνεργασία. Αίτημα κατατέθηκε και στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μέσω του Επίκουρου Καθηγητή Διονύση Λατινόπουλου (ο οποίος από πολύ νωρίς στήριξε την ιδέα και το εγχείρημα μέσω συμβουλευτικών συναντήσεων

και παροχής εργαλείων και τεχνογνωσίας), ωστόσο απορρίφθηκε με αιτιολογία ότι τέτοιου τύπου συνεργασίες πρέπει να εγκρίνονται από τον πρότανη του πανεπιστημίου. Παρά την αδυναμία των δύο θεσμών (Αντιδημαρχία Περιβάλλοντος και ΤΜΧΑ) να συνεργαστούν με μια bottom-up πρωτοβουλία, φιλοσοφία του έργου αποτέλεσε εξαρχής η αρμονική συνεργασία μεταξύ φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, της ακαδημαϊκής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών.

Η χρήση των κατάλληλων μεθοδολογιών

Η σύναψη συνεργασίας του Ιδρύματος *Χάινριχ Μπελ-Γραφείο Θεσσαλονίκης* με την Οργάνωση *Μαμαγαία* (15 Μαρτίου 2021) σηματοδοτήθηκε από την έναρξη του εκπαιδευτικού-συντονιστικού προγράμματος της Σοσιακρατικής Κυκλικής Μεθόδου με συμμετέχοντες τα μέλη της *Πράσινης Κοινότητας*. Κεντρικό ζήτημα της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτέλεσε η ενίσχυση της οριζόντιας και περισσότερο συμμετοχικής διαχείρισης του *δεντρί project*. Όπως αναλύεται στο προηγούμενο κεφάλαιο, μέσω της Σοσιακρατίας, τα άτομα που συμμετείχαν στο πρόγραμμα αισθάνθηκαν ότι ενισχύθηκε το δημοκρατικό αίσθημα στη λήψη απόφασης και ότι γνώρισαν μια καινούργια μέθοδο οργάνωσης, η οποία με τη συνοδεία της Συντονίστριας Νάγιας Τσελεπή, κατάφερε να δώσει ευκαιρίες για αλλαγές στην καθημερινή συμπεριφορά τους. Σημαντικό ρόλο για τον θετικό αντίκτυπο στα μέλη της Κοινότητας, διαδραματίζει η συνδυαστική εφαρμογή των δύο βασικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων (NDI και Σοσιακρατία). Η πειραματική εφαρμογή τους με την *Πράσινη Κοινότητα*, βάσει και των ερευνητικών αποτελεσμάτων, εμφάνισε στοιχεία βελτιωτικών επιδράσεων σε επίπεδο ομάδας, συνετέλεσε σε θετικά συναισθήματα και υπήρξε βοηθητική σε δύσκολες καταστάσεις σε μια από τις εντονότερες καταστάσεις την τελευταία δεκαετία σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.



Αναλογική Εφαρμογή ή αλλιώς Community Driven Development

Το *δεντρι project* το πρώτο διάστημα υλοποίησης λειτούργησε ως μια υβριδική εφαρμογή (“αναλογική” και ψηφιακή) διάδρασης των πολιτών με την *Πράσινη Κοινότητα*. Σε εσωτερικό διαχειριστικό επίπεδο μεταξύ των μελών, η πρόσβαση στα δεδομένα και η χρήση των τεχνολογικών εργαλείων ήταν οριζόντια και ανοικτή. Στο παρόν τεύχος χρησιμοποιείται ο όρος “αναλογική διαδικασία/εφαρμογή” καθώς η αρχειοθέτηση, διαχείριση και απεικόνιση δεδομένων δεν

ακολουθούσαν μια αλγοριθμική και αυτοματοποιημένη διαδικασία. Τα μέλη των υπο-ομάδων μέσω διαδικασιών συναπόφασης και με συνεργατική διάθεση διαμοιράζονταν τις εργασίες που έπρεπε να ολοκληρωθούν για την ομαλή εξέλιξη του έργου.

Το **δεντρί** ακολούθησε τη φιλοσοφία των “Community Driven Development Projects”, σύμφωνα με την οποία οι ομάδες είναι αυτές που γνωρίζουν καλύτερα ποιες είναι οι ανάγκες τους, διερευνούν και καθορίζουν τρόπους και μέσα βελτίωσης της διαβίωσής τους, συνεπώς ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η λήψη αποφάσεων, ο έλεγχος της αναπτυξιακής διαδικασίας, η διαχείριση των πόρων και η ευθύνη για την παρακολούθηση της προόδου του project που αναλαμβάνουν προκύπτει απευθείας από αυτές και αποσκοπεί στην κάλυψη των άμεσων αναγκών τους.

Φάση Εφαρμογής: Χαρτογράφηση με τους πολίτες εν καιρό καραντίνας

Μετά από -σχεδόν- τρεις μήνες συλλογικής προετοιμασίας, το **δεντρί project** έγινε γνωστό στο κοινό μέσω των κοινωνικών δικτύων (Facebook και Instagram) στις 17 Μαρτίου 2021. Η Ομάδα Επικοινωνίας του **δεντρί project** είχε προετοιμάσει ένα πρόγραμμα δημοσιεύσεων, το οποίο στόχευε στην αποτελεσματική διάχυση των σκοπών του έργου και στη δημιουργία μιας ψηφιακής κοινότητας, η οποία θα συμμετείχε ενεργά στις δράσεις που είχαν σχεδιαστεί. Οι υπόλοιπες υπο-ομάδες ολοκλήρωσαν την προετοιμασία τους αναφορικά με τις εργασίες που είχαν αναλάβει. Η Ομάδα Δημιουργικού υποστήριξε την Ομάδα Επικοινωνίας μέσω της παραγωγής γραφιστικών αρχείων, η Ομάδα Διαχείρισης Εφαρμογών είχε προετοιμάσει το εργαλείο καταγραφής-φόρμα ερωτηματολογίου στην πλατφόρμα *limesurvey*, η Ομάδα Έρευνας είχε δημιουργήσει τη βιβλιοθήκη της Κοινότητας

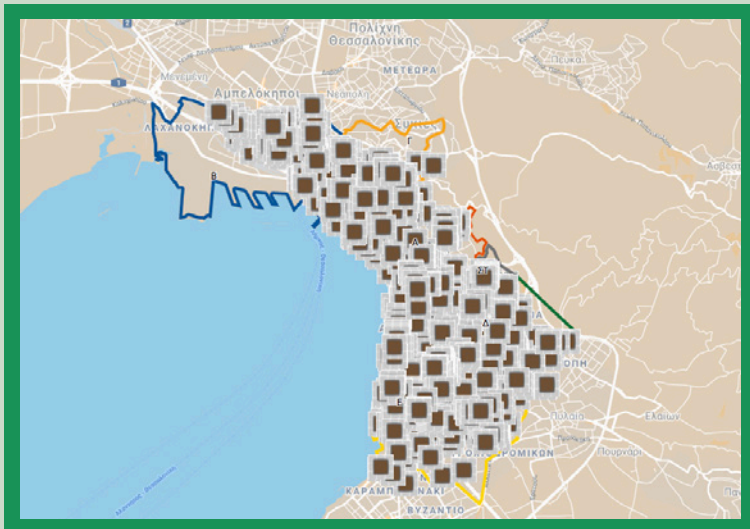
αναφορικά με θέματα όπως ο Κανονισμός Πρασίνου Θεσσαλονίκης, περιβαλλοντικά δεδομένα Θεσσαλονίκης, πηγές από τη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία, κ.ά. Παράλληλα ετοιμάζε άλλες ερευνητικές δράσεις ευαισθητοποίησης.

Είναι γεγονός ότι οι επικοινωνιακοί στόχοι που τέθηκαν στη φάση του σχεδιασμού εκπληρώθηκαν εντός των πρώτων ημερών. Η σελίδα Facebook “δεντρί project” συγκέντρωσε μέσα σε δύο εβδομάδες λειτουργίας περίπου 2.000 υποστηρικτές και ο αντίκτυπος της πρώτης επικοινωνιακής επιτυχίας φάνηκε από τη διάδραση των πολιτών της Θεσσαλονίκης με την “αναλογική” εφαρμογή.

Η ομάδα του **project** φρόντισε να κρατά ενήμερους τους κατοίκους της πόλης την περίοδο εφαρμογής του έργου, με καμπάνιες ευαισθητοποίησης σχετικά με τις ωφέλειες του πρασίνου στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, όπως οι επαληθεύσεις των δεδομένων που συλλέχθηκαν. Η γόνιμη, κατατοπιστική και διαφανής πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με την εξέλιξη του έργου τέθηκε ως προτεραιότητα του project.

Τη χρονική περίοδο 17 Μαρτίου - 18 Μαΐου 2021, δηλαδή μέσα σε 62 ημέρες, περίπου 112 άτομα (επίσημο δεδομένο) κατέγραψαν 1462 σημεία. Δυστυχώς λόγω σχεδιαστικής αδυναμίας στη φόρμα που οι πολίτες διαδρούσαν με το **project**, η εκχώρηση του email ήταν προαιρετική. Ενώ ο αριθμός συλλογής των δεδομένων (κενές δενδροδόχοι) ακολούθησε μια εκθετική πορεία, η καταγραφή του αριθμού συμμετεχόντων δεν ήταν απόλυτη. Προσεγγιστικά, βάσει του ρυθμού συλλογής και της γενικότερης διάδρασης των πολιτών με το **δεντρί**, εκτιμήθηκε ότι περισσότερα από 250 άτομα συμμετείχαν στη διαδικασία χαρτογράφησης της πόλης. Την τελευταία ημέρα συλλογής δεδομένων μέσω της φόρμας, η Κοινότητα έγραψε:

«Το πρώτο βήμα για το αστικό δάσος έγινε! Είμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε ότι η πρώτη φάση του δεντρί project ολοκληρώθηκε με απόλυτη επιτυχία! Συνολικά δεχθήκαμε 1464 Καταχωρήσεις Κενών Δενδροδόχων για τον Δήμο Θεσσαλονίκης και συμμετείχαν πάνω από 150 πολίτες! Η συμμετοχή σας ήταν πραγματικά συγκινητική καθώς πολλά άτομα από σας συνεισέφεραν με πολλαπλές καταχωρήσεις στη φόρμα μας! Τα δεδομένα που συλλέξαμε ανεβαίνουν σταδιακά στον διαδικτυακό μας χάρτη <http://bit.ly/3eoHMGe>. Εμείς τώρα δουλεύουμε εντατικά για να ετοιμάσουμε τη δεύτερη φάση του project μας που αφορά στην επαλήθευση των δενδροδόχων. Η συμμετοχή σας και αυτή τη φορά θα είναι καθοριστική για να καταφέρουμε να γεμίσουμε με πράσινο την αγαπημένη μας πόλη! Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε εύκολα σε προηγούμενο μας ποστ καθώς και στην ίδια τη φόρμα ενδιαφέροντος. <https://forms.gle/KVJwqc9znE9rFU8q6>. Σας ευχαριστούμε από καρδιάς που στηρίζετε τόσο ενεργά το project μας και αγκαλιάζετε το δέντρο!»



Απολογισμός 1ης φάσης του **dentri project** στη Θεσσαλονίκη

1464

Καταγραφές Κενών Δενδροδόχων

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Εκδοτό



mamagea

Επαλήθευση: το επόμενο βήμα μετά τη χαρτογράφηση

Με την ολοκλήρωση της χαρτογράφησης, το *δεντρί project* πραγματοποίησε καλέσματα για συμμετοχή στην επικαιροποίηση των αποτελεσμάτων της καταγραφής. Το Σάββατο 5 Ιουνίου 2021 έγινε το πρώτο ανοιχτό κάλεσμα στους πολίτες από όλα τα σημεία της πόλης να συνδράμουν στην επίτευξη του απώτερου στόχου του εγχειρήματος.

Πιο συγκεκριμένα το κάλεσμα αφορούσε σε δύο τοποθεσίες:

- **Α' Δημοτική Κοινότητα:** Πάρκο Τσέπης (Ιωάννου Μιχαήλ και Αγαπηνού)
- **Γ' Δημοτική Κοινότητα:** Δημοτική Βιβλιοθήκη Άνω Πόλης (πλατεία Κουλέ Καφέ)

Οι συμμετέχοντες/ουσες δεν χρειάζονταν να έχουν εξειδικευμένες γνώσεις καθώς δόθηκαν αναλυτικές οδηγίες, παρά μόνο καλούνταν να έρθουν με την καλή τους διάθεση, μπουτάκια, πρόχειρα ρούχα και νερό. Χαράχτηκαν διαδρομές έως 4ων χιλιομέτρων, όπου χωρισμένοι/ες σε ομάδες (max.5 άτομα τηρώντας τα μέτρα προφύλαξης κατά της covid-19) και εξοπλισμένοι από τα μέλη της Κοινότητας με τα κατάλληλα εργαλεία που παραχωρήθηκαν από τον Δήμο Νεάπολης Συκεών και τον Αντιδήμαρχο Περιβάλλοντος Αντώνη Σαουλίδη, προχώρησαν στην επαλήθευση της κατάστασης και της χωρικής τοποθεσίας των δεντροδόχων. Σε κάθε ομάδα που δημιουργήθηκε υπήρχε ένας οδηγός/μέλος της **Πράσινης Κοινότητας**, το οποίο συντόνιζε τη διαδικασία επαλήθευσης παρέχοντας οδηγίες και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Η χρονική διάρκεια της διαδικασίας κράτησε περίπου 2,5 ώρες. Οι διαδρομές κατέληγαν στο Πάρκο Τσέπης, όπου πραγματοποιήθηκε πικ-νικ και προβολή ταινίας στο πλαίσιο της [Παγκόσμιας Ημέρας Αποανάπτυξης](#).

Σκοπός της δράσης ήταν ο έλεγχος της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων και η άντληση περισσότερων πληροφοριών για κάθε δενδροδόχο, με απώτερο σκοπό τη συνεργασία του Δήμου και των πολιτών για τη φύτευση νέων δέντρων. Αποτέλεσε την πρώτη διαδικασία επαλήθευσης και στόχος ήταν η αξιολόγηση όλων των δεδομένων των δύο Δημοτικών Κοινοτήτων, ώστε στη συνέχεια να πραγματοποιηθούν αντίστοιχα καλέσματα και στις υπόλοιπες Κοινότητες της πόλης.

Η δεύτερη επαλήθευση δεδομένων πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουνίου 2021, ωστόσο η συμμετοχή λόγω καύσωνα ήταν μικρή και έτσι τα μέλη της **Πράσινης Κοινότητας** έριξαν την αυλαία της πρώτης φάσης του *δεντρί project*.

Μια κριτική ανασκόπηση με το βλέμμα στο μέλλον

Είναι γεγονός ότι το *δεντρί project*, οι σοσιακρατικοί συντονισμοί και οι εμπυχώσεις της **Πράσινης Κοινότητας** έδωσαν την ευκαιρία σε πολίτες της Θεσσαλονίκης να εκφράσουν την ανάγκη και το αίτημα για μια περισσότερο πράσινη και βιώσιμη πόλη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μαρτυρία ενός μεσήλικα συμμετέχοντα, όπου στην πρώτη δράση επαλήθευσης δήλωσε: *«Πάλι καλά που ήταν το δεντρί στην καθημερινότητά μας σε καιρό καραντίνας. Βρήκαμε έναν δημιουργικό τρόπο να συμμετέχουμε σε μια δράση που στοχεύει στο κοινό καλό! Να είστε καλά».*

Ενώ το ενδιαφέρον μιας μεγάλης μερίδας πολιτών και Υπηρεσιών του Δήμου Θεσσαλονίκης στράφηκε προς το εγχείρημα με την ενεργή συμμετοχή τους, αντιθέτως, όπως επικοινωνήθηκε από στέλεχος της Διοίκησης του Δήμου Θεσσαλονίκης μερικούς μήνες πριν από την κυβερνοεπίθεση και την καθολική κατάρρευση των ψηφιακών συστημάτων του Δήμου Θεσσαλονίκης:

«...μία τέτοια εφαρμογή (το δεντρί project), η οποία ήδη υπάρχει και διαθέτει στη φαρέτρα του ο Δήμος Θεσσαλονίκης με σκοπό την ενίσχυση του αστικού πρασίνου της πόλης, δε μπορεί να χρησιμοποιηθεί αφού δεν υπάρχει καμία δυνατότητα συνεργασίας των δύο πλατφορμών, τεχνολογικά, πόσο μάλλον δε όταν ήδη διαθέτει σαν στοιχεία την αποτύπωση των δενδροδόχων στο πολεοδομικό συγκρότημα του Δήμου μας, αλλά και το σημαντικό μειονέκτημα ότι το “δεντρί project” ΔΕΝ έχει την δυνατότητα Follow Up των ευρημάτων του αφού οι δενδροδόχοι που καταγράφει, καταγράφονται ανεξάρτητα από το προγραμματισμό της διεύθυνσης περιβάλλοντος η οποία έχει ως οδηγό το πληρέστερο “Green Tree”».

Από το παραπάνω απόσπασμα, που αποτελεί μέρος της μοναδικής γραπτής απαντητικής επιστολής από την πλευρά της Διοίκησης σε σύνολο 5 μηνών επικοινωνίας, αποδεικνύεται ότι ενώ ο Δήμος διαθέτει γεωχωρικό αποθετήριο δεδομένων, αυτό δεν μπορεί να συνεργαστεί αποτελεσματικά με δράσεις πολιτών οι οποίες, με την κατάλληλη γνώση, συνεργασία και συνεννόηση, μπορούν να οδηγήσουν τη διαχείριση της πόλης προς μια περισσότερο συμμετοχική κατεύθυνση. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στις πρώτες συναντήσεις με τον Δήμο προτάθηκε η από κοινού εύρεση μιας φόρμουλας συνεργασίας των δύο πλατφορμών, χωρίς ωστόσο να υπάρξει κάποια εξέλιξη αναφορικά με το παραπάνω ζήτημα. Επομένως, προϋπόθεση για μια επιτυχημένη περίπτωση συνεργασίας, αποτελεί αφενός η πολιτική βούληση των αιρετών -η οποία προκύπτει πρωτίστως από την ύπαρξη ενός διατυπωμένου και κατανοητού οράματος για την πόλη- και αφετέρου η εκπαίδευση υπαλλήλων σε μεθοδολογίες και εργαλεία που εν τέλει θα συντελέσουν στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων των Υπηρεσιών και σε νέες συνεργασίες της Κοινωνίας των Πολιτών με τους θεσμικούς φορείς.

Επικοινωνιακά μέσα και εργαλεία

Zoom (Pro + Webinar)

Miro

Facebook: page “δεντρί project” | Group “Πράσινη Κοινότητα” | Chat “Πράσινη Κοινότητα” | Viber: δεντρί project

Google for NGO: Drive, email, Docs, Sheets, my Google maps

Lime Survey

Mentimeter

ΓΑΒ LAB Εικονική βασιλόπιτα

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν σε αριθμούς

Διάστημα Νοέμβριος 2020 - Φεβρουάριος 2021

3 Εργαστήρια Συμμετοχικού Σχεδιασμού

7 Εβδομαδιαίες Οργανωτικές Συναντήσεις

1 Εμπύχωση NDI

Άλλα Κοπή Διαδικτυακής Βασιλόπιτας (ημ/νια)

Διάστημα Μάρτιος 2021 - Ιούνιος 2021

Εβδομαδιαίοι Σοσιακρατικοί Συντονισμοί

Εμπυχώσεις NDI

1 Ψηφιακή Εκδήλωση “Θεσσαλονίκη: Προς ένα συμμετοχικό μέλλον” στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Γης - 22 Απριλίου

2 Επαληθεύσεις δεδομένων στο πεδίο (5 Ιουνίου + 26 Ιουνίου)

1 Ψηφιακή Εκδήλωση “ΠΟΛΗ, ΠΟΛΙΤΕΣ, ΠΡΑΣΙΝΟ” στο πλαίσιο της λήξης του έργου σε συνεργασία με το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ-Γραφείο Θεσσαλονίκης.

Αποτελέσματα δεντρί project

Ο χάρτης των άδειων δενδροδόχων (Μπορείτε να δείτε τον χάρτη εδώ).

112+ πολίτες του Δήμου Θεσσαλονίκης κατέγραψαν 1464 κενές δενδροδόχους σε διαφορετικά σημεία της πόλης μας μέσα σε 62 ημέρες.

35 άτομα συμμετείχαν στα 2 καλέσματα για επαληθεύσεις δεδομένων.

150+ άτομα παρακολούθησαν 2 ψηφιακές εκδηλώσεις.







Εργαστήρια Αξιολόγησης & Διαμόρφωσης του Τόπου στην Πλατεία Ναβαρίνου

Γράφει ο Δρ. Γιώργος Χατζηνάκος,
Αστικός και Πολιτιστικός Γεωγράφος

Το διάστημα Ιουνίου-Σεπτεμβρίου διοργανώθηκαν, αρχικά, δύο συμμετοχικά εργαστήρια “Παιχνιδιού Τόπου” στις 5 & 12 Ιουνίου 2021, και μετέπειτα μία γιορτή γειτονιάς στην Πλατεία Ναβαρίνου στις 17 Σεπτεμβρίου.

Τα εργαστήρια βασίστηκαν στη φιλοσοφία του placemaking και στη μεθοδολογία που υιοθετήθηκε από το *Project for Public Spaces [PPS]* - μια μη κερδοσκοπική οργάνωση από την Νέα Υόρκη, αφιερωμένη στη δημιουργία και διατήρηση δημόσιων χώρων γύρω από τους οποίους “χτίζονται” κοινότητες. Τα εργαστήρια αυτά είχαν ως στόχο την ενεργοποίηση κατοίκων, φορέων και επιχειρήσεων της περιοχής για την από κοινού αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της Πλατείας και την εξαγωγή προτάσεων σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα για τον μετασχηματισμό και την αναβάθμιση του δημόσιου χώρου της. Συνολικά συμμετείχαν 26 άτομα μεταξύ των οποίων εκπρόσωποι του Δήμου, τοπικών φορέων και οργανώσεων, κάτοικοι, καταστηματάρχες, φοιτητές και φοιτήτριες. Οι συμμετέχοντες, αφού πρώτα αξιολόγησαν τον δημόσιο χώρο της Πλατείας, μέσω ειδικών ερωτηματολογίων, συνεντεύξεων και εμπει-

ρικών παρατηρήσεων, κατέθεσαν μία ποικιλία ιδεών που αφορούν στη βελτίωση της εικόνας της.

Στο παρόν κεφάλαιο του εγχειριδίου παρουσιάζεται αρχικά το θεωρητικό πλαίσιο που ακολουθήθηκε, παρατίθενται πληροφορίες σχετικά με τα εργαστήρια, ενώ στο πεδίο περί αποτελεσμάτων τονίζεται η ανάγκη δημιουργίας μιας “Τοπικής Διαχειριστικής Ομάδας”, η οποία θα αναλάβει τη διεκπεραίωση των προτάσεων. Τέλος συνιστάται η περαιτέρω αξιοποίηση της μελέτης στην επικείμενη ανάπλαση της ευρύτερης γειτονιάς που ετοιμάζει ο Δήμος Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο του “Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου”.

Τι είναι το placemaking ή αλλιώς ‘διαμόρφωση ενός τόπου’;

Το *placemaking* είναι μια πολύπλευρη προσέγγιση που αφορά στον σχεδιασμό, διαμόρφωση και διαχείριση του δημόσιου χώρου. Ουσιαστικά αποτελεί μία διαδικασία συν-δημιουργίας που επικεντρώνεται στην ανθρώπινη εμπειρία και στο πώς οι άνθρωποι τον χρησιμοποιούν. Θέτοντας την κοινότητα στο επίκεντρο του αστικού σχεδιασμού, επιχειρεί να κατανοήσει τις επιθυμίες και τις ανάγκες της, με σκοπό να προτείνει αποτελεσματικές λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Ως φιλοσοφία έχει στόχο να εμπνεύσει τους ανθρώπους να επαναπροσδιορίσουν συλλογικά τους δημόσιους χώρους που χρησιμοποιούν σε καθημερινή βάση. Δημιουργεί νέες χρήσεις για την ενίσχυση της αστικής εμπειρίας στην κλίμακα των πεζών και καινούργιες συνήθειες για τους κατοίκους μιας γειτονιάς. Βασίζεται στην προσέγγιση «Ελαφρύτερα, Γρηγορότερα, Φθινότερα» (Lighter, Quicker, Cheaper). Με άλλα λόγια, μέσα από οικονομικές, ανθρωποκεντρικές

και βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις “διευκολύνει τα δημιουργικά πρότυπα χρήσης του δημόσιου χώρου, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις φυσικές, πολιτιστικές και κοινωνικές ταυτότητες που ορίζουν έναν τόπο, υποστηρίζοντας τη συνεχιζόμενη εξέλιξή του”¹.

Έτσι, αξιοποιώντας τα ήδη υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία ενός τόπου, την έμπνευση και τις δυνατότητες της τοπικής κοινότητας, προσκαλεί σε μια ποικιλία δημιουργικών δράσεων. Ένα ακόμα βασικό στοιχείο του placemaking είναι ότι προσπαθεί να φέρει σε επαφή τα μέλη μιας κοινότητας με τους λεγόμενους “ειδικούς”, όπως για παράδειγμα αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, καλλιτέχνες, εκπαιδευτικούς, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Απώτερος στόχος είναι να δημιουργηθούν κόμβοι οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής δραστηριότητας και κοινότητες συμπερίληψης. Τέλος, το placemaking μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής, περιβαλλοντικής και υγειονομικής κρίσης, συμβάλλοντας στη δημιουργία βιώσιμων και πράσινων πόλεων, με ποιοτικούς δημόσιους χώρους που προάγουν την υγεία, την ευτυχία και την ευημερία όλων των ανθρώπων.

Τι κάνει έναν δημόσιο χώρο καλό;

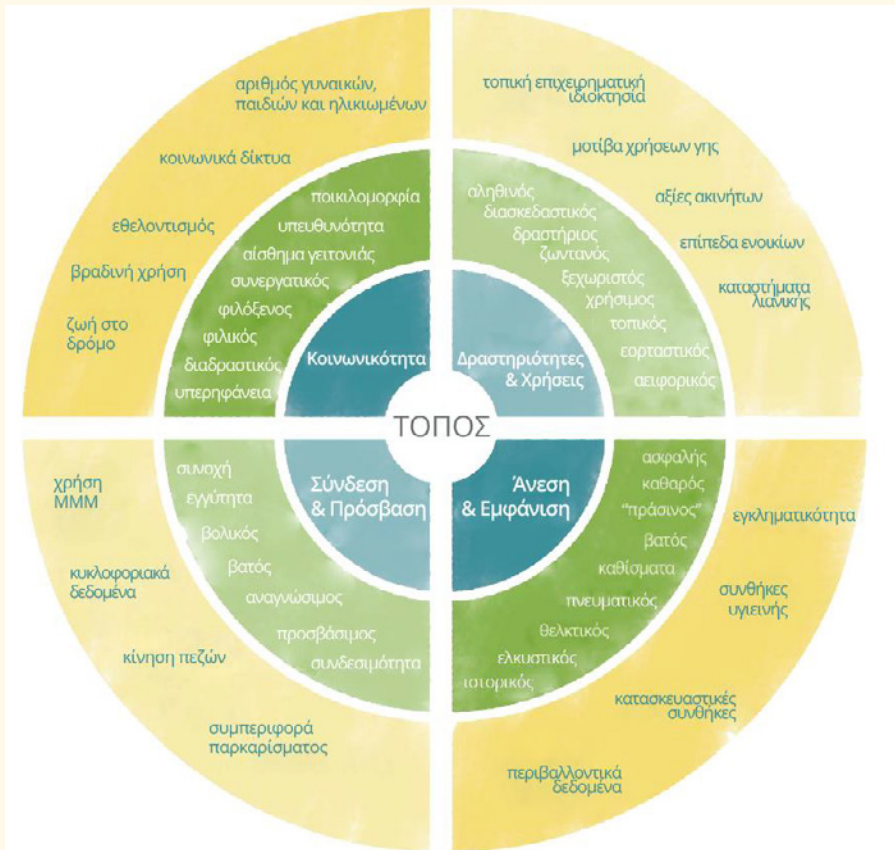
Σύμφωνα με το *Project for Public Spaces* ένας καλός δημόσιος χώρος λειτουργεί σαν ένας μαγνήτης για τους ανθρώπους της πόλης. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι τον επισκέπτονται, όχι μόνο γιατί αναγκάζονται να τον διασχίσουν για να πάνε στην εργασία τους ή στο σπίτι τους, αλλά γιατί τους είναι ευχάριστο να βρίσκονται σε αυτόν και να τον χρησιμοποιούν καθημερινά.

¹Project for Public Spaces, 2016:2

Το *Project for Public Spaces* θεωρεί ότι ένας καλός δημόσιος χώρος διαθέτει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά. Αυτά είναι:

- **Άνεση και Εμφάνιση:** Οι χρήστες αναφέρονται σε έναν δημόσιο χώρο ως “ασφαλή”, “καθαρό”, “πράσινο”, “ελκυστικό” και “ιστορικό”. Μπορείς να περπατήσεις και να τον διασχίσεις άνετα, υπάρχουν αναπαυτικές θέσεις καθισμάτων και γενικότερα ο χώρος αυτός σε προσκαλεί να καθίσεις όπου επιθυμείς.
- **Δραστηριότητες και Χρήσεις:** Οι χρήστες τον περιγράφουν ως “ευχάριστο”, “ιδιαιτερο”, “ζωτικής σημασίας” και “αυθεντικό”. Υπάρχει ποικιλία επιλογών, εστιατόρια, καφέ κι άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Διοργανώνονται γιορτές και διάφορα πολιτιστικά δρώμενα, και τα παιδιά μπορούν να παίξουν με ασφάλεια.
- **Σύνδεση και Πρόσβαση:** Ο χώρος αυτός έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η πρόσβαση σε αυτόν να είναι εύκολη. Είναι φυσικά και ορατά συνδεδεμένος με άλλους χώρους, βολεύει για τη δημόσια συγκοινωνία και διαθέτει αρκετές θέσεις πάρκινγκ, έχει καλές εισόδους οι οποίες μπορούν να γίνουν αντιληπτές με μια απλή ματιά.
- **Κοινωνικότητα:** Ένας καλός δημόσιος χώρος ενισχύει την κοινωνική αλληλεπίδραση και συναναστροφή. Επιτρέπει, για παράδειγμα, στους ηλικιωμένους να καθίσουν και να συνομιλήσουν, οι άνθρωποι μπορούν να συναντήσουν φίλους και συγγενείς, διαθέτει υπαίθρια παιχνίδια (π.χ. σκάκι, πινγκ πονγκ), και γενικότερα υπάρχει η αίσθηση της οικειοποίησής του από τους κατοίκους της γειτονιάς και τους περαστικούς.

Το παρακάτω διάγραμμα είναι ένα από τα εργαλεία που έχει αναπτύξει το **Project for Public Spaces** για να βοηθήσει τις κοινότητες να αξιολογήσουν έναν δημόσιο χώρο. Ο εσωτερικός δακτύλιος αντιπροσωπεύει τα βασικά χαρακτηριστικά ενός τόπου, ο μεσαίος δακτύλιος περιγράφει διάφορες αξίες κι ο εξωτερικός τα μετρήσιμα χαρακτηριστικά του. Οι αξίες και τα χαρακτηριστικά συνδέονται μέσω βασικών πτυχών ενός καλού δημόσιου χώρου, ενός τόπου δηλαδή που σκοράρει υψηλή βαθμολογία στις κατηγορίες που περιγράφηκαν παραπάνω: *Άνεση και Εμφάνιση, Δραστηριότητες και Χρήσεις, Σύνδεση και Πρόσβαση, Κοινωνικότητα*.



Διάγραμμα: Ο εσωτερικός δακτύλιος αντιπροσωπεύει τα βασικά χαρακτηριστικά ενός καλού δημόσιου χώρου, ο μεσαίος δακτύλιος περιγράφει διάφορες αξίες, και ο εξωτερικός τα μετρήσιμα χαρακτηριστικά του. Πηγή: Project for Public Spaces. Μετάφραση: Βίβιαν Δούμπα



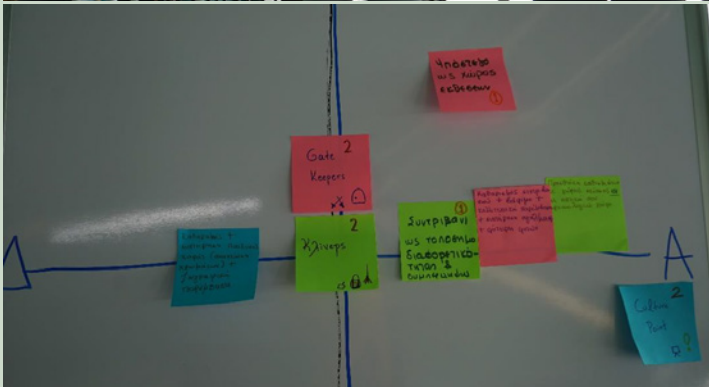
Τι είναι το Παιχνίδι Τόπου ;

Το *Παιχνίδι Τόπου* αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο εκκίνησης της διαδικασίας του *placemaking*, με το οποίο μπορούμε να αξιολογήσουμε οποιοδήποτε δημόσιο χώρο μιας γειτονιάς: το πάρκο, τη πλατεία, την αγορά, έναν δρόμο. Βασίζεται στην ιδέα ότι οι κάτοικοι μιας περιοχής και πιο συγκεκριμένα οι χρήστες ενός δημόσιου χώρου είναι οι πλέον κατάλληλοι για να τον αξιολογήσουν και να τον αναλύσουν, καθώς αυτοί γνωρίζουν καλύτερα την καθημερινότητά του. Έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αναδεικνύει τα τέσσερα χαρακτηριστικά ενός καλού δημόσιου χώρου. Ουσιαστικά μας επιτρέπει να κατανοήσουμε πώς λειτουργεί ένας δημόσιος χώρος και να εντοπίσουμε αυτά τα στοιχεία που θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

Η ομορφιά του *Παιχνιδιού* είναι η ικανότητά του να φέρει σε επαφή διαφορετικούς τύπους ενδιαφερομένων που επιδιώκουν να εστιάσουν μία “θετική” αλλαγή σε ένα μέρος. Το καλύτερο στοιχείο του *Παιχνιδιού* είναι ότι οποιοσδήποτε μπορεί να το χρησιμοποιήσει. Λόγω της προσβασιμότητάς του αποτελεί μια ιδανική δραστηριότητα, καθώς δίνει στους κατοίκους έναν εύκολο τρόπο με τον οποίο μπορούν να εντοπίσουν τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες των δημόσιων χώρων που χρησιμοποιούν καθημερινά. Με τη χρήση του μπορεί κανείς να προσεγγίσει μία κοινότητα και να δημιουργήσει μαζί της μία ποικιλία ευφάνταστων και βιώσιμων παρεμβάσεων από και για τη γειτονιά.

Για τη διεξαγωγή ενός *Παιχνιδιού Τόπου* οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε μικρές ομάδες και αξιολογούν έναν δημόσιο χώρο με βάση τη φόρμα αξιολόγησης του *Project for Public Spaces*. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα συγκρίνει τα δεδομένα που έχει συλλέξει και συλλογικά καταγράφει μία σύντομη επισκόπηση του τόπου, μια ποικιλία

βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων βελτιώσεων, καθώς και πιθανούς συνεργάτες για την υλοποίησή τους. Έπειτα η κάθε ομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά της και συζητά το τι λειτουργεί και τι θα μπορούσε να βελτιωθεί στον συγκεκριμένο δημόσιο χώρο. Στο τέλος του Παιχνιδιού συστήνεται η Τοπική Διαχειριστική Ομάδα (Place Management Team) με σκοπό να υλοποιήσει το επόμενο χρονικό διάστημα τις προτάσεις που προέκυψαν. Αυτή η ομάδα αποτελείται από κατοίκους, επιχειρηματίες, μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Αρχικά στοχεύει σε “γρήγορες νίκες” και στη συνέχεια επικεντρώνεται σε μεγαλύτερες προκλήσεις που αφορούν το μέλλον της γειτονιάς.



Τα εργαστήρια Παιχνιδιού Τόπου στην Πλατεία Ναβαρίνου

Η *Μαμαγαία* οραματίστηκε την Πλατεία Ναβαρίνου ως έναν δυναμικό τόπο συμπερίληψης, όπου οι κάτοικοι της γειτονιάς θα μπορούν να συμμετέχουν σε ποικίλες κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Έναν τόπο όπου ο πολιτισμός και η ιστορία της γειτονιάς θα γιορτάζεται σε καθημερινή βάση. Με αυτό ως αφετηρία διοργάνωσε δύο συμμετοχικά εργαστήρια Παιχνιδιού Τόπου, στις 5 και 12 Ιουνίου 2021 αντίστοιχα.

Τα εργαστήρια αυτά είχαν ως στόχο την ενεργοποίηση κατοίκων, φορέων και επιχειρήσεων της περιοχής, για την από κοινού αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της Πλατείας και την εξαγωγή εφικτών προτάσεων σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα για την αναβάθμιση του δημόσιου χώρου της. Στόχο αποτέλεσε η δημιουργία μιας παρέμβασης μικρής κλίμακας, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα ζητήματα που αφορούν στο αστικό πράσινο.

Τα εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν στον προαύλιο χώρο του Καφέ «Ηλιοτρόπιο» που βρίσκεται επί της Πλατείας. Υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν σε κάποιον κλειστό δημοτικό χώρο της γειτονιάς, όπως για παράδειγμα στην Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη ή στο Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης. Παρόλα αυτά τα έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας για την αποτροπή διασποράς του κορονοϊού COVID-19 δεν το επέτρεψαν. Για αυτόν τον λόγο, αναζητήθηκε ένας εναλλακτικός χώρος σε κοντινή απόσταση από την Πλατεία. Αυτή η επιλογή δεν δημιούργησε προβλήματα ως προς την αποτελεσματικότητα των εργασιών και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, αν εξαιρεθεί η ελάχιστη όχληση που προκλήθηκε από τους ήχους περαστικών αυτοκινήτων και ανθρώπων.

Στο πρώτο εργαστήριο συμμετείχαν 26 άτομα μεταξύ των οποίων εκπρόσωποι του Δήμου Θεσσαλονίκης, όπως για παράδειγμα ο Αντιδήμαρχος Οικονομικών, ο Προϊστάμενος του Τμήματος Επιχειρησιακού Σχεδιασμού και Παρακολούθησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, ο Προϊστάμενος του Τμήματος Μελετών και Σχεδιασμού Αστικού Πρασίνου και Υπηρεσιακό Στέλεχος του Γραφείου Αστικής Ανθεκτικότητας, εκπρόσωποι τοπικών φορέων (π.χ. η Πρόεδρος του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του 40ου Ιωαννίδειου Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης) και τοπικών οργανώσεων (π.χ. ActionAid Hellas), κάτοικοι και καταστηματάρχες. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο 4 άτομα που συμμετείχαν ήταν κάτοικοι της περιοχής. Στο σύνολό τους οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν την Πλατεία στις καθημερινές τους περιηγήσεις και συναναστροφές.

Στην αρχή του εργαστηρίου πραγματοποιήθηκε ένας κύκλος γνωριμίας, όπου ο κάθε συμμετέχοντας παρουσίασε συνοπτικά τον εαυτό του, την ιδιότητα του και τη σχέση του με την Πλατεία Ναβαρίνου. Ήταν πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι μεταξύ των συμμετεχόντων υπήρχε μία σύμπνοια απόψεων, κοινές εμπειρίες και όρεξη για δράση. Αμέσως μετά κάτοικος της γειτονιάς μίλησε για την ιστορία της Πλατείας, με σκοπό οι υπόλοιποι συμμετέχοντες να αποκτήσουν μία πιο πλήρη εικόνα. Στη συνέχεια, ο Αντιδήμαρχος Οικονομικών αναφέρθηκε στα μελλοντικά αναπτυξιακά σχέδια που έχουν δρομολογηθεί για την ανάπτυξη της ευρύτερης γειτονιάς στο πλαίσιο του “Ανοικτού Κέντρου Εμπορίου”. Κλείνοντας το πρώτο μέρος του εργαστηρίου παρουσιάστηκε το πλαίσιο δράσης της οργάνωσης **Μαμαγαία**, έγινε αναφορά στη “Θεωρία του Τόπου” και δόθηκαν οδηγίες στους συμμετέχοντες σχετικά με το Παιχνίδι Τόπου. Στο τέλος έγινε διαχωρισμός της Πλατείας σε τέσσερα τμήματα (Βόρειο, Ανατολικό, Νότιο, Δυτικό) και των συμμετεχόντων σε τέσσερις ομάδες: Κίτρινη, Πράσινη, Μπλε, Κόκκινη.

Στο δεύτερο μέρος του εργαστηρίου οι συμμετέχοντες, αφού πρώτα περπάτησαν και παρατήρησαν μαζί με τις ομάδες τους το τμήμα που τους αναλογούσε, ξεκίνησαν να συμπληρώνουν τη φόρμα αξιολόγησης του Project for Public Spaces, βαθμολογώντας από το 1 μέχρι το 4 τον δημόσιο χώρο της Πλατείας. Ο σχεδιασμός της φόρμας έχει στόχο να αναδείξει τα τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά ενός καλού δημόσιου χώρου: **Άνεση και Εμφάνιση, Δραστηριότητες και Χρήσεις, Σύνδεση και Πρόσβαση, Κοινωνικότητα**. Η μόνη παρέμβαση που έγινε ήταν η πρόσθεση στην πρώτη κατηγορία του **Πρασίνου** και της **«αξιολόγησης πρασίνου»**.

Μόλις οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν τη φόρμα αξιολόγησης, κατέγραψαν:

- Τι τους αρέσει περισσότερο στην Πλατεία,
- Τι θα έκαναν για να τη βελτιώσουν βραχυπρόθεσμα και χωρίς μεγάλο κόστος,
- Τι αλλαγές έκαναν σε μακροπρόθεσμο επίπεδο,
- Εντόπισαν πιθανές τοπικές συνεργασίες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην πραγματοποίηση των προτάσεών τους.

Στο τέλος έκαναν μερικές επιτόπιες συνεντεύξεις με περαστικούς και κατοίκους της γειτονιάς, ώστε να διαμορφώσουν μία πιο πλήρη εικόνα σχετικά με την καθημερινότητα της Πλατείας και τις απαραίτητες βελτιώσεις. Αρκετοί κάτοικοι ανέφεραν ότι η Πλατεία παρουσιάζει σημάδια εγκατάλειψης, ενώ απουσιάζει αισθητά το πράσινο. Για παράδειγμα μία κάτοικος της περιοχής είπε ότι *«αν και η Πλατεία μου αρέσει επειδή έχει τα χαρακτηριστικά γειτονιάς και οι κάτοικοι έχουν οικειότητα μεταξύ τους, δεν έχει καθόλου πράσινο. Αυτό που χρειάζεται είναι μία αισθητική αναβάθμιση, περισσότερη καθαριότητα και δράσεις για δημιουργική απασχόληση παιδιών σε σταθερή βάση»*. Παρόμοια ένας άλλος κάτοικος σημείωσε ότι *«το πράσινο χρειάζεται σημαντική αναβάθμιση. Το γκαζόν είναι παντού ξερό και απότιστο.*

Χρειαζόμαστε περισσότερη καθαριότητα. Κάθε πρωί η Πλατεία είναι βρώμικη». Πολλοί κάτοικοι αναφέρθηκαν στην παιδική χαρά, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό τοπόσημο για τη γειτονιά. Ένας συνεντευξιζόμενος τόνισε ότι η παιδική χαρά «είναι σε ωραίο σημείο και βολεύει αλλά χρειάζεται αναβάθμιση και περισσότερα παιχνίδια». Παρομοίως, κάτοικος της Πλατείας είπε ότι «είναι ασφαλής και έχει ωραίο τάπητα, αλλά θέλει καθαρίσμα. Είναι σχετικά μικρή και χρειάζεται επέκταση επειδή ο αριθμός των παιδιών που παίζουν είναι μεγάλος».



Χάρτης: Αξιολόγηση της Πλατείας Ναβαρίνου με χρωματιστά αυτοκόλλητα: Πράσινο για τα καλά και ωραία μέρη, Κίτρινο για τα μέρη που έχουν δυνατότητες και είναι κατάλληλα για βραχυπρόθεσμες βελτιώσεις, Κόκκινο για τα κακά και μη φιλόξενα μέρη.

Μετά από αυτή την ενδιαφέρουσα διαδικασία οι συμμετέχοντες μαζεύτηκαν για να συγκεντρώσουν τις ιδέες τους σε μεγάλες κόλλες χαρτί για να τις παρουσιάσουν στις υπόλοιπες ομάδες. Πιο συγκεκριμένα η κάθε ομάδα έπρεπε να καταγράψει και να συνδιαμορφώσει τα ευρήματά της στη βάση τεσσάρων σημείων:

- Σύντομη επισκόπηση του τμήματος που ανέλυσαν
- Βραχυπρόθεσμες βελτιώσεις (από τώρα έως τρεις μήνες)
- Μακροπρόθεσμες βελτιώσεις (τρία έτη ή περισσότερο)
- Πιθανοί συνεργάτες για την υλοποίηση αυτών των ιδεών

Η ατμόσφαιρα ήταν αρκετά δημιουργική και οι συμμετέχοντες κατέληξαν σε συναρπαστικές ιδέες, οι οποίες παρατίθενται παρακάτω. Μετά τις παρουσιάσεις οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την Πλατεία στο σύνολό της, τοποθετώντας χρωματιστά αυτοκόλλητα στον χάρτη: Πράσινο για τα καλά και ωραία μέρη. Κίτρινο για τα μέρη που έχουν δυνατότητες και είναι κατάλληλα για βραχυπρόθεσμες βελτιώσεις. Κόκκινο για τα κακά και αφιλόξενα μέρη.

Στο σύνολό της η Πλατεία αξιολογήθηκε από τους συμμετέχοντες ως σχετικά κακή ενώ γενικότερα δεν παρατηρήθηκαν μεγάλες διαφορές ανά ομάδα. Περισσότερα σχετικά με την αξιολόγηση της Πλατείας μπορείτε να διαβάσετε στο Παράρτημα 1.

Το δεύτερο εργαστήριο αφορούσε στον συμμετοχικό σχεδιασμό των βραχυπρόθεσμων παρεμβάσεων. Αφού παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του πρώτου εργαστηρίου, πραγματοποιήθηκε μία εισαγωγή στη φιλοσοφία του placemaking και έγινε αναφορά σε διαφορετικά παραδείγματα παρεμβάσεων σε διάφορες πόλεις του κόσμου. Έπειτα, οι συμμετέχοντες συγκρότησαν ομάδες εργασίας και αφού περιηγήθηκαν ξανά στην Πλατεία, διαμόρφωσαν S.M.A.R.T. προτάσεις.

Επιγραμματικά αυτές αφορούν στη:

- δημιουργία πολιτιστικού σημείου στο υπόστεγο που βρίσκεται επί της πλατείας,
- φύτευση λουλουδιών και μικρών θάμνων στα χρώματα του ουράνιου τόξου περιμετρικά του σιντριβανιού,
- δημιουργία ειδικού χώρου για δεσποζόμενα και αδέσποτα ζώα,
- προσθήκη καθισμάτων σε χώρους σκίασης και με οπτική στον αρχαιολογικό χώρο,
- επιδιόρθωση της δημόσιας βρύσης,
- τοποθέτηση κάδων ανακύκλωσης,
- στον καθαρισμό της πλατείας από τα tags και δημιουργία τοιχογραφιών,
- τον καθαρισμό της παιδικής χαράς και ζωγραφική παρέμβαση από καλλιτέχνες της γειτονιάς,
- σε παρεμβάσεις για βελτίωση της προσβασιμότητας και
- πολιτιστικές δραστηριότητες για παιδιά και γονείς.

Αποτελέσματα 1: Βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις

Σύμφωνα με τα όσα προέκυψαν από το εργαστήριο, διαφαίνεται η δυνατότητα βελτίωσης του δημόσιου χώρου της Πλατείας Ναβαρίνου σε σχετικά άμεσο χρόνο, με γρήγορες και οικονομικές αλλαγές που θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο για την καθημερινότητά της. Ο καθαρισμός της, για παράδειγμα, μπορεί να προσθέσει σημαντική συμβολική αξία και να αναβαθμίσει τη συνολική εικόνα της. Επιπλέον γρήγορες και φθηνές αλλαγές θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν είτε με φυτεύσεις νέων λουλουδιών, είτε μέσω καλλιτεχνικών και δημιουργικών παρεμβάσεων. Αναμφίβολα οι φυτεύσεις και η προσθήκη χρώματος θα άλλαζαν την εμφάνιση της Πλατείας, κάνοντάς την πιο ελκυστική για τους χρήστες της. Όπως σημείωσαν οι συμμετέχοντες στα εργαστήρια, η σήμανση της Πλατείας δεν βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Επίσης ο παρακείμενος αρχαιολογικός χώρος του ανακτόρου δεν είναι οπτικά συνδεδεμένος μαζί της. Έτσι ο δημόσιος

χώρος χάνει τη σαφήνεια της λειτουργίας του. Προτείνεται η βελτίωση της σήμανσης με ειδικές πολιτιστικές ταμπέλες με στόχο την ενίσχυση της ιστορικότητας και της ταυτότητας της γειτονιάς, ενώ η τοποθέτηση άνετου αστικού εξοπλισμού με οπτική κατεύθυνση προς τον αρχαιολογικό χώρο θα προσάψει μία αίσθηση χωρικής συνέχειας του δημόσιου χώρου.

Αν και υπάρχουν κάποιες σημαντικές καθημερινές λειτουργίες στην Πλατεία - όπως η χρήση της παιδικής χαράς από πλήθος παιδιών ή του υπάρχοντος αστικού εξοπλισμού από ηλικιωμένους - απουσιάζουν αισθητά οι πολιτιστικές και κοινοτικές δραστηριότητες στον δημόσιο χώρο της. Επιπλέον, παρόλο που υπάρχουν αρκετά καταστήματα, φαίνεται ότι απουσιάζει η επικοινωνία και το κίνητρο συνεργασίας μεταξύ τους. Είναι σημαντικό να προκύψουν κίνητρα συνεργασίας και να λάβουν χώρα διαφορετικές πολιτιστικές δραστηριότητες, με δυνατότητα ελεύθερης συμμετοχής των πολιτών, ενισχύοντας έτσι τη σύνδεσή τους με την Πλατεία, περνώντας περισσότερο χρόνο σ' αυτή. Κάτω από αυτό το πρίσμα, αρκετοί συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι στο βόρειο-ανατολικό τμήμα υπάρχει ένα υπόστεγο με ασαφή χρήση το οποίο σχεδιάστηκε τη δεκαετία του 60' και χρησιμοποιείται τα τελευταία χρόνια ως χώρος στάθμευσης δίκυκλων. Προτείνεται η δημιουργία περισσότερων θέσεων στάθμευσης και η αξιοποίηση του υπόστεγου ως σημείο πολιτιστικής αναφοράς, στο οποίο θα μπορούν να πραγματοποιούνται εκθέσεις καλλιτεχνικού περιεχομένου από καλλιτέχνες και κατοίκους της γειτονιάς. Παράλληλα, αυτός ο χώρος θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για το χτίσιμο μιας νέας κοινότητας χρηστών.

Με βάση τα παραπάνω προτάθηκε η διοργάνωση μίας συμμετοχικής γιορτής γειτονιάς, στην οποία οι κάτοικοι μαζί με τους τοπικούς φορείς και τα καταστήματα θα μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της εικόνας της Πλατείας, μέσω παρεμβάσεων καθαρισμού, φυτεύσεων και ευπρεπισμού του δημόσιου χώρου της.

Αποτελέσματα 2: Μακροπρόθεσμες παρεμβάσεις

Η δημιουργία ενός καλού δημόσιου χώρου δεν μπορεί να συμβεί μέσα σε μία μέρα. Αν και ένα εργαστήριο Παιχνιδιού Τόπου μπορεί να αποτελέσει μία εμπνευσμένη αρχή σ' αυτή την κατεύθυνση, μακροπρόθεσμα απαιτείται ισχυρότερη σύνδεση με την κοινότητα και νέες συνεργασίες μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αυτό το έργο οφείλει να το αναλάβει μία Τοπική Διαχειριστική Ομάδα (Place Management Team) η οποία θα αποτελείται από κατοίκους, καταστηματαρχες, τοπικούς φορείς και μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η ομάδα αυτή θα μπορέσει να διεκπεραιώσει αρχικά τις προτάσεις που προέκυψαν από τα δύο εργαστήρια, πετυχαίνοντας “γρήγορες νίκες” και στη συνέχεια να αναλάβει τη διαχείριση του δημόσιου χώρου της Πλατείας.

Όπως προαναφέρθηκε, οι καλύτεροι δημόσιοι χώροι είναι αυτοί που οι άνθρωποι επιστρέφουν ξανά και ξανά. Λειτουργούν ως μαγνήτης για τους κατοίκους της πόλης. Ο μόνος τρόπος για να το πετύχουμε αυτό είναι η δημιουργία ενός ολιστικού και ευέλικτου σχεδίου το οποίο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τοπικής κοινότητας, προωθώντας δράσεις και παρεμβάσεις που θα στοχεύουν στη διαχρονική διατήρηση της ζωντανίας της Πλατείας. Φυσικά η επιτυχία ενός καλού δημόσιου χώρου δεν μπορεί να βασιστεί μόνο σε μία μονόχρωμη στρατηγική σχεδιασμού ή διαχείρισης. Για αυτό απαιτείται μία στρατηγική η οποία θα προσαρμόζεται ανάλογα με την εποχή

του χρόνου. Για παράδειγμα αυτό μπορεί να γίνει με τη δημιουργία ενός παγοδρόμιου ή μίας Χριστουγεννιάτικης αγοράς τον χειμώνα, με εκθέσεις κηπουρικής και λουλουδιών την άνοιξη ή με υπαίθριες εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας το καλοκαίρι. Εκτός από μια τέτοια εποχιακή στρατηγική, είναι επίσης σημαντικό μια πλατεία να έχει τη δυνατότητα να προσφέρει κάτι κάθε ώρα της ημέρας, από νωρίς το πρωί έως αργά το βράδυ, ενισχύοντας έτσι την 18ωρη οικονομία.

Μέσα στο 2022, η Πλατεία Ναβαρίνου και η ευρύτερη γειτονιά θα αλλάξουν εικόνα, καθώς ο Δήμος Θεσσαλονίκης έχει ήδη δρομολογήσει μέσα από το αναπτυξιακό έργο “Ανοικτό Κέντρο Εμπορίου” μία πολλαπλή ανάπλαση της περιοχής με πολυδιάστατο χαρακτήρα, δίνοντας έμφαση στην καλύτερη ανάδειξη των αρχαιοτήτων, στην αύξηση της ελκυστικότητας και της επισκεψιμότητας στην περιοχή, στην αύξηση του πρασίνου, στη βελτίωση των δημόσιων κοινόχρηστων χώρων και κυρίως στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών άσκησης της επιχειρηματικότητας από τους καταστηματαρχες της περιοχής.

Στην **Μαμαγαία** θεωρούμε ότι το placemaking – όχι μόνο ως φιλοσοφία σχεδιασμού αλλά και ως ένας δημιουργικός τρόπος ενεργοποίησης της κοινότητας - μπορεί να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της επικείμενης ανάπλασης. Σε συνεργασία με τον Δήμο Θεσσαλονίκης, η **Μαμαγαία** οραματίζεται να αναδείξει την Πλατεία Ναβαρίνου ως ένα πρότυπο κέντρο κοινοτικής συνεργασίας και συμπερίληψης στην καρδιά της Θεσσαλονίκης, προετοιμάζοντας ένα διαχειριστικό σχέδιο που θα λαμβάνει υπόψη του όχι μόνο την ιστορικότητα της Πλατείας αλλά και τις πραγματικές ανάγκες της κοινότητας. Στόχος της Μαμαγαία είναι εντός του 2021 να καταθέσει προς δωρεά στον Δήμο Θεσσαλονίκης τη μελέτη που εκπόνησε, στοχεύοντας στον

εμπλουτισμό της εργαλειοθήκης του Δήμου και της Υπηρεσίας Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού.

Συμμετοχική γιορτή γειτονιάς: “Πλατεία Ναβαρίνου: Στη μέση του κόσμου”

Σε συνέχεια των παραπάνω, η **Μαμαγαία** στα πλαίσια της διαδικασίας του placemaking διοργάνωσε στις 17 Σεπτεμβρίου 2021 μία συμμετοχική γιορτή γειτονιάς με τίτλο “Πλατεία Ναβαρίνου: Στη μέση του κόσμου!”.

Ο στόχος της γιορτής ήταν, από τη μία, να εφαρμοστούν οι βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις που προέκυψαν στα δύο εργαστήρια, και από την άλλη, να φέρει σε επαφή διαφορετικούς ανθρώπους και φορείς που δραστηριοποιούνται στη γειτονιά, ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ δημόσιων φορέων, οργανώσεων και επιχειρηματιών (Place Management Team), οι οποίοι με τη σειρά τους θα αναδείξουν την Πλατεία ως ένα τοπόσημο συμμετοχής και συμπερίληψης. Η ενεργοποίηση εκατοντάδων ανθρώπων, όλων των ηλικιών, που αγκάλιασαν τις πρωτοβουλίες με ενθουσιασμό, ήταν καθοριστική.

Η γιορτή άνοιξε με σύντομους χαιρετισμούς και παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τα δύο εργαστήρια. Στο πλαίσιο της γιορτής, το υπόστεγο με την ασαφή χρήση, που αναφέρθηκε παραπάνω, μετατράπηκε προσωρινά σε έναν χώρο πολιτισμού, φιλοξενώντας την έκθεση “Τα Πρόσωπα της Πλατείας Ναβαρίνου”. Πιο συγκεκριμένα, η έκθεση προσέγγισε τρεις χωρο-χρονικούς άξονες: Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον και πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Οικονομικών, την Αντιδημαρχία Πολιτισμού, το Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης και κατοίκους της ευρύτερης περιοχής,

οι οποίοι κλήθηκαν να προσφέρουν αρχαικό υλικό, ιστορικά τεκμήρια, κείμενα, φωτογραφίες και σχέδια. Στην συνέχεια, ολοκληρώθηκαν από εθελοντές της **Μαμαγαία** και μέλη της **Πράσινης Κοινότητας** σε συνεργασία με τους εθελοντές της Actionaid Youth και κατοίκους της περιοχής, καθαρισμοί σε πεζούλια και στύλους φωτισμού, αναγεννήθηκε ένα παρτέρι μέσω εργασιών προετοιμασίας εδάφους που πραγματοποίησε η Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, και φυτεύτηκαν μια πλατανομουριά και βότανα που παρείχε η Αντιδημαρχία Περιβάλλοντος. Παράλληλα, παιδιά και γονείς έπαιξαν παραδοσιακά παιχνίδια και σκυταλοδρομίες στην “μέση του κόσμου” μια δραστηριότητα που υποστήριξε η εκπαιδευτική πρωτοβουλία της **Μαμαγαία**, **WONDER** (Workshops for Nurturing and Developing Environmental Resilience). Η γιορτή ολοκληρώθηκε με μουσικό πρόγραμμα με τον ερμηνευτή Δημήτρη Ζερβουδάκη – στίχος από τραγούδι του οποίου αποτέλεσε έμπνευση για τον τίτλο της γιορτής- και το μουσικό σχήμα *Κατσιβέλες*.







Συμπεράσματα

Το μοντέλο οργάνωσης πολιτών σε γειτονιές με στόχο ένα συμμετοχικό αστικό μέλλον είναι πολλά υποσχόμενο. Δεν είναι τυχαίο ότι τα τελευταία χρόνια στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις αναδύονται εγχειρήματα, σε συνεργασία (και) με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, που δραστηριοποιούνται σε αυτό το επίπεδο. Η **Πράσινη Κοινότητα** και το έργο που υλοποίησε η **Μαμαγαία** σε συνεργασία με το Ίδρυμα **Χάινριχ Μπελ-Γραφείο Θεσσαλονίκης** “*Dentri project: A Green Community for a Greener City*” υπήρξε ένα τέτοιο παράδειγμα που λειτούργησε αποτελεσματικά στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Στο παρόν εγχειρίδιο επιχειρήθηκε η συνοπτική παρουσίαση του έργου αυτού, μελετήθηκαν οι δυνατότητες, οι ευκαιρίες και οι περιορισμοί αναφορικά με την έννοια της συμμετοχικότητας στη Θεσσαλονίκη, ενώ παράλληλα καταγράφηκαν οι μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της **Πράσινης Κοινότητας**, δηλαδή η *NDI - Παρεμβαίνουσα Μη Κατευθυντικότητα*, η *Σοσιακρατία*, ο *Συμμετοχικός Σχεδιασμός*, το *Placemaking* και *Placegame* αλλά και οι στόχοι, τα αποτελέσματα και ο κοινωνικός αντίκτυπος που είχε το μεθοδολογικό αυτό πλαίσιο στους συμμετέχοντες του εγχειρήματος.

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την **Πράσινη Κοινότητα** δεν επικοινωνήθηκε ανοιχτά προς το ευρύτερο κοινό καθώς οι πόροι (ανθρώπινου δυναμικού και οικονομικοί) δεν επαρκούσαν για μεγαλύτερη διάχυση και συμμετοχή. Αναγνωρίζοντας τον παραπάνω περιορισμό αλλά και τις θετικές επιπτώσεις που μπορεί να φέρει η εφαρμογή αντίστοιχων δράσεων στην κοινωνία, η ομάδα έργου κατέθεσε πρόταση χρηματοδότησης στο Πράσινο Ταμείο και το πρόγραμμα “Καινοτόμες Δράσεις με τους Πολίτες 2021” με τίτλο “Πράσινες Κοινότητες στις Γειτονίες της Θεσσαλονίκης”, χωρίς ωστόσο να εγκρίνεται, καθώς το νομικό πρόσωπο της Μαμαγαία εκείνη την περίοδο δεν ήταν επιλέξιμο λόγω μικρής οικονομικής και διοικητικής επάρκειας την τελευταία τριετία. Η κατατεθειμένη πρόταση δύναται να αξιοποιηθεί από Δήμους, καθώς αυτοί διαθέτουν πληθώρα πόρων, οι οποίοι συχνά μένουν ανεκμετάλλευτοι (βλ. κονδύλια, δημοτικές αίθουσες και κτίρια, ανεκμετάλλετα οικόπεδα, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός κ.ά.).

Για τη διαμόρφωση, άλλωστε, ενός περισσότερο συμμετοχικού αστικού μέλλοντος, σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, κρίνεται απαραίτητη η έναρξη μιας διευρυμένης συζήτησης με θέμα την αρμονική σχέση, τομιακή συνεργασία και αλληλεπίδραση των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτικού τομέα, ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και κοινωνίας των πολιτών. Ζητήματα προσωπικών και πολιτικών προτεραιοτήτων αλλά και οι αδυναμίες στη διοικητική οργάνωση (βλ. ασυνέχεια ελληνικής διοίκησης, απουσία σταθερού και ενεργού θεσμικού πλαισίου, δυνατότητα σύναψης συνεργασιών μόνο εάν υπάρχει χρηματοδοτούμενο έργο που να εμπλέκει τον ακαδημαϊκό φορέα ως Εταίρο), αποτέλεσαν φραγμούς για μια ουσιαστικά αποτελεσματική, δυναμική και αποδοτική συνεργασία. Οι παραπάνω περιορισμοί (πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί) χρειάζεται να αναλυθούν περαιτέρω, εφόσον η επιθυμία για έναν Δήμο ανοικτό προς τους πολίτες του και ένα Πα-

νεπιστήμιο συνδεδεμένο με την Κοινωνία είναι κοινώς αποδεκτή από τα εμπλεκόμενα μέρη. Το ίδιο ισχύει και για την πρόθεση δημιουργίας Τοπικών Διαχειριστικών Ομάδων σε σημεία άμεσου ενδιαφέροντος.

Δεκάδες είναι τα παραδείγματα ανά τον κόσμο όπου τοπικές Κυβερνήσεις εν μέσω πανδημίας χάραξαν καινοτόμες πορείες. Για τη Θεσσαλονίκη, σε γενικές γραμμές η περίοδος αυτή περιόρισε τις δυνατότητες συμμετοχής των πολιτών σε αντίστοιχα θέματα (π.χ. ο αποκλεισμός πρόσβασης στη Νέα Παραλία την περίοδο της πρώτης καραντίνας ή η δημιουργία ποδηλατικού δρόμου στη Λεωφόρο Καραμανλή χωρίς τη γνώμη ποδηλατικών ομάδων/κοινοτήτων και χωρίς να ακολουθείται το ΣΒΑΚ), με τη Διοίκηση να κρατάει μια συντηρητική στάση απέναντι στις ευκαιρίες, γεγονός που συνετέλεσε σε αρνητικές επιπτώσεις για το κεφάλαιο “Πόλη και Συμμετοχή Πολιτών”. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αδυναμία ανταπόκρισης στο αίτημα συνεργασίας του **δεντρί project** με την αρμόδια Αντιδημαρχία, όπου φάνηκε να μη γίνεται κατανοητή η αξία που θα μπορούσε να προσδώσει το εγχείρημα στη δημόσια διοίκηση. Ωστόσο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στις υπόλοιπες συμμετοχικές προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου η ανταπόκριση του Δήμου Θεσσαλονίκης ήταν θετική.

Όλα τα ανωτέρω κινούνται γύρω από τον προβληματισμό ότι ειδικότερα όσον αφορά στην Ελλάδα, οι πολλαπλές ανακατατάξεις και αλλαγές που έχουν λάβει χώρα την τελευταία δεκαετία (οικονομική κρίση, δημοσιονομικό χρέος, COVID-19 κτλ.) έχουν επηρεάσει, μεταξύ άλλων, τους τρόπους κοινωνικοποίησης, οργάνωσης και πολιτικής συμμετοχής. Ως απότοκο αυτών ήταν ο περιορισμός εγχειρημάτων, ομάδων και συλλογικοτήτων, ειδικότερα κατά την περίοδο της πανδημίας και όλων των παρελκόμενων της. Την ίδια στιγμή, οφείλουμε

να μην αμελήσουμε τη δυναμική των πολιτών, που εν μέσω τέτοιων δυσκολιών δεν σταμάτησαν να συναντώνται σε διαδικτυακούς χώρους, να σχεδιάζουν δράσεις και να αποδεικνύουν έμπρακτα την αλληλεγγύη και δημιουργικότητά τους σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο.

Θεωρούμε ότι η πανδημική κρίση, όπως και κάθε κρίση, μπορεί να προσφέρει δυναμικά ευκαιρίες για την αναπροσαρμογή της πολιτικής διαχείρισης κοινωνικών και χωρικών ζητημάτων μέσω ριζοσπαστικών προσεγγίσεων. Έχοντας εξάγει χρήσιμα και πρακτικά συμπεράσματα, ζητούμενο είναι πλέον η συνέχιση δράσεων αντίστοιχης φιλοσοφίας, σε μια μεγαλύτερη κλίμακα, όπου περισσότερα άτομα θα μπορούν να συμμετέχουν σε αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα στήριξης, καθώς η δυνατότητα επίτευξης ενός θετικού κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντικτύπου πλέον θεωρείται εφικτή.

Ζητούμενο πλέον για τη Θεσσαλονίκη και τη μονιμότητα αντίστοιχων δράσεων αποτελεί η δημιουργία θεσμικών εργαλείων (για παράδειγμα η δημιουργία μιας Αντιδημαρχίας Κοινωνίας των Πολιτών) στους Δήμους, που θα ανταποκρίνονται ως πρώτοι σύμμαχοι στην υποστήριξη Οργανώσεων και Πρωτοβουλιών για την ολοκλήρωση έργων που προσφέρουν θετικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Τομή για την ενίσχυση της δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών, θα διαδραματίσει η επιλογή χρηματοδότησης φορέων και ομάδων της πόλης, διαδικασία η οποία θα χαρακτηρίζεται από διαδικασίες αξιολόγησης και εκτίμησης κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντικτύπου, βιωσιμότητας έργου, διαφάνειας και λογοδοσίας.

Στη βάση αυτού του παραδείγματος δεν μπορούμε παρά μόνο να σκεφτόμαστε ελπιδοφόρα για τον πολλαπλασιασμό αντίστοιχων κα-

λών πρακτικών και σε άλλες γειτονιές της πόλης. Ας είναι η **Πράσινη Κοινότητα** και το **δεντρί project** κάποιοι μόνο από τους μελλοντικούς πυρήνες - θύλακες οργάνωσης και αυτο-διακυβέρνησης που θα ξεπροβάλλουν σε κάθε γειτονιά.



Βιβλιογραφία

- Μπακιρτζής, Κ. (2002). *Επικοινωνία και Αγωγή*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Lobrot, M. (2015), *Ζώντας μαζί – Η παρεμβαίνουσα μη κατευθυντικότητα στη ζωή μας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα.
- Αρχοντάκη, Ζ. - Φιλίππου, Δ. (2010), *205 βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων ψυχοθεραπείας, κοινωνικής εργασίας, εκπαίδευσης*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

- <https://www.vpndi.gr/ndi/>
- https://mamagea.gr/projects/4_GreenCommunity
- www.sociocracy.gr
- <https://www.facebook.com/SociocracyGreece>
- <https://mailchi.mp/f239c1a266d3/wqme704sld>
- *Project for Public Spaces* (2016). Placemaking: What if we built our cities around places? New York: PPS.
https://uploads-ssl.webflow.com/5810e16fbe876cec6bcbdb86e/5a6a1c930a6e6500019faf5d_Oct-2016-placemaking-booklet.pdf



Παράρτημα

Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ

Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ, με έδρα το Βερολίνο, είναι ένας διεθνής ανεξάρτητος οργανισμός που πρόσκειται στο κόμμα των Πράσινων της Γερμανίας. Αναπτύσσει και προωθεί τα ζητήματα της σύγχρονης πολιτικής οικολογίας, όπως η αειφόρος ανάπτυξη, η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι συμμετοχικές διαδικασίες και η έμφυλη ισότητα. Γενικότεροι στόχοι του είναι η πολιτική εκπαίδευση ατόμων και κοινοτήτων, η διεθνής κατανόηση και ο κοινωνικο-οικολογικός μετασχηματισμός της οικονομίας. Προς την κατεύθυνση αυτή –και συχνά μέσα από τη δημιουργία δικτύων– εργάζεται ώστε να ενισχύσει ιδέες, πολιτικές και στρατηγικές και να διαδώσει καλές πρακτικές από όλο τον πλανήτη.

Το Ίδρυμα δραστηριοποιείται σε περίπου 60 περιοχές του κόσμου και διαθέτει γραφεία σε 34 χώρες. Το γραφείο της Ελλάδας λειτουργεί στη Θεσσαλονίκη από τον Ιούνιο του 2012. Μέσα από την πολύπλευρη δράση του –εκπαιδευτικά προγράμματα, μελέτες, έρευνες, συνέδρια και συζητήσεις, εκδόσεις, υποτροφίες, υποστήριξη φορέων της κοινωνίας των πολιτών– επιχειρεί να αναδείξει εναλλακτικές λύσεις και πολιτικές που οδηγούν στον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας προς ένα μοντέλο οικολογικής ανάπτυξης, έμφυλης δημοκρατίας και διαπολιτισμικής συμπερίληψης.

Συγκεντρωτικός πίνακας αξιολόγησης Παιχνιδιού Τόπου

Ομάδα	Άνεση, Εμφάνιση και Πράσινο				
	Συνολική ελκυστικότητα	Αξιολόγηση πρασίνου	Αίσθημα ασφάλειας	Καθαριότητα/καλά διατηρημένη	Άνεση χώρων ανάπαυσης
κόκκινη	2.4	2.4	2.2	1	2.2
μπλε	2.3	1.6	2.6	2	1.8
πράσινη	2.7	2.2	3.2	2.1	2.7
κίτρινη	3	2.1	2.7	2.2	2
Μ.Ο. ομάδας	2.6	2	2.6	1.8	2.1
Μ.Ο. σύνολο	2.22				

Ομάδα	Πρόσβαση και Συνδέσεις			
	Ορατότητα από απόσταση	Ευκολία πρόσβασης με τα πόδια	Πρόσβαση με ΜΜΜ	Άνεση χώρων ανάπαυσης
κόκκινη	3	3.2	1.7	1.5
μπλε	2.6	3.6	3.1	2.5
πράσινη	2.8	3.5	3	1.5
κίτρινη	2.7	3.3	2.7	1.8
Μ.Ο. ομάδας	2.7	3.4	2.6	1.8
Μ.Ο. σύνολο	2.62			

Ομάδα	Χρήσεις και Δραστηριότητες			
	Μίξη καταστημάτων και υπηρεσιών	Συχνότητα εκδηλώσεων γειτονιάς	Συνολική δραστηριότητα στην περιοχή	Οικονομική ζωντάνια
κόκκινη	2.6	2	3.2	2.8
μπλε	2.5	2	3	2.3
πράσινη	2.5	2.2	2.8	2.7
κίτρινη	2.7	2	2.3	2.6
Μ.Ο. ομάδας	2.5	2	2.8	2.6
Μ.Ο. σύνολο	2.47			

Ομάδα	Κοινωνικότητα				Συνολική Βαθμολογία	Φόρμες αξιολόγησης
	Άνθρωποι σε ομάδες/ συντροφιές	Στοιχεία εθελοντισμού	Αίσθηση γειτονιάς και οικειοποίησης	Παρουσία παιδιών και ηλικιωμένων		
κόκκινη	2.6	1.8	2.2	3.2	2.35	5
μπλε	3	1.6	2.6	3.1	2.48	6
πράσινη	3.1	2.4	3	3.2	2.6	7
κίτρινη	3.1	1.8	2.7	3.6	2.5	8
Μ.Ο. ομάδας	2.9	1.9	2.6	3.2		
Μ.Ο. σύνολο	2.65					



mamagea

Με την υποστήριξη του

■■■ HEINRICH BÖLL STIFTUNG

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ελλάδα

ISBN: 978-618-85909-0-8